

מחברים

גליון ע"ד | פר' שמיני-פרה | תשפ"ב

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:			ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון		
כניסת השבת	יציאת השבת	דבני תם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני תם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני תם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני תם	כניסת השבת	יציאת השבת	דבני תם
18:18	19:31	21:12	18:33	19:33	20:09	18:55	20:04	20:26	18:06	19:14	19:37			

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

קדשים" וגו', ולכאורה יש להאיש החוטא מקום להתנצל האיך אפשר להתקדש הא עבר כמה עבירות ומשוקע בתאוות היצה"ר והאיך יוכל להיות איש קדוש, לזה אמרה התורה"ק "כי אני ה' המעלה אתכם" בכל שנה ושנה מהמ"ט שערי טומאה המכונים "מארץ מצרים" אשר היו שקועים שם בהן, וכיון שאתם יוצאים בפסח מהשערי טומאה, בנקל לכם לכנוס לשערי הקדושה בימי הפסח והספירה, ועל כן "והתקדשתם" אם תרצו לקדש אתכם, כאשר מתחילין בליל פסח כשבאין להסדר לומר קדש, והכוונה לקדש עצמן אזי בודאי "והייתם קדשים כי קדוש אני".

חקל יצחק - בפרשתנו

כשיש עוד דרשנים, התוך ואמור רק חצי מהדרשה...

דרש דרש משה (י, טז). בפסוק זה מסומן שהוא "חצי התורה בתיבות". שח הגה"צ מלאדני זצ"ל: אפשר לומר בזה רמז בדרך הלצה, שאם רואה הרב והמגיד שאכן ישנם כאן "דרש דרש" כמה בעלי דרשנים, היינו שבא לסעודה ומסיבה וראה שחוץ ממנו יש עוד בעלי דרשנים העתידים לדרוש, לא יאריך בדרשות, "רק חצי התורה בתיבות", יאמר רק חצי התורה ממה שהכין לומר, שלא להטריח על הציבור...

אף בזמננו מוציא הקב"ה מטומאת מצרים

כי אני ה' המעלה אתכם מארץ מצרים וגו' (יא, מה). ויש לדקדק דהיה לו לומר 'אשר העליתי אתכם' לשון עבר, ולא 'המעלה' לשון הווה דהא כבר העלה. אכן י"ל לפי מה שכתב ה"חסד לאברהם"

רואים בחוש, שהטבילה במקוה אינו מזיק

אף מעין ובור מקוה מים יהיה טהור (יא, לו). וברש"י המחברים לקרקע אין מקבלים טומאה. י"ל, אף שיש חשש לאכול מאכלים שאכל מהם החולה ר"ל שלא יזיק לו,

(מעין שני נהר ג'ז) דבכל שנה ושנה שלוש יום קודם לפסח ה' יתברך ברוב רחמיו וחסדיו ממציא פדיון לבניו, הגם שעל ידי העונות נפשותיהם שקועות ח"ו בשערי טומאה, באותן השלושים יום קודם לפסח ה' יתברך מוציא אותם בכל יום ויום חלק אחד ופודה אותם, עד כי בליל י"ד בניסן הם עומדים חוץ לטומאה ובליל ט"ו הם בני חורין לגמרי, עכדה"ק. והנה מקודם כתיב "והתקדשתם והייתם"

אבל כבוד בכל בית ישראל

יריעה מורחבת על פטירת מרן שר התורה זצוק"ל • עמ' ד'-ז'

עמ' כ"ז

מסר מספרי אביר יעקב לפרשת השבוע

עמ' י"ג

פניני אביר יעקב

נעשה כהן גדול. ונשאלת השאלה, אם הזקנים לא היו מאמינים לאהרן שהקב"ה מינה אותו כהן גדול, הרי לא יאמינו גם למשה, שהקב"ה אמר לו להזמין את הזקנים כדי למשוך את אהרן לכהן גדול. נראה מזה שלאהרן לא היו מאמינים כי היה נוגע בדבר, אבל למשה כן יאמינו, כי לו היה רוצה לשקר היה אומר שהוא בעצמו נצטווה להיות כהן גדול. כך בנידון דידן, לו הייתי משקר הייתי אומר שאבי ציווה שאני אמלא את מקומו. ויקהל משה - בפרשתנו

אף על פי כן אנו רואים בחוש, שהטבילה במקוה שטובלים בו כל אדם בריאים וחולים אינו מזיק חלילה, והטעם, כי מקוה אינו מקבל שום טומאה ושום נגע. [ועי' בספר בית אהרן (קארלין) - ליקוטים (עמ' קמ"ה) ד"ה עוד אמר, שכתב: "מי שמאמין באמת בטהרת המקוה, בטוח הוא, אף שהוא חלש ורחיצת מים מזיקים לו, עכ"ז לא תזיק לו כלל" עכ"ל]. דברי ישראל - בפרשתנו

גאון יותר מהרמב"ם...

ואת החזיר כי מפרים פרסה הוא וגו' והוא גרה לא יגר (יא, ז).

אחד ממשיכילי בריסק, שיטתו ופרש, התפאר פעם באוזני הגאון רבי יאשה בער סולוביצקי, כי אין הוא מאותם הפוסחים על שתי הסעיפים, ולאחר שפרש ממחנה החרדים, הוא עובר על כל העבירות שבתורה לרבות אכילת בשר חזיר.

רבי יאשה בער הכיר את האיש, שחכמתו מועטת אף מיראתו, ואמר לו בתמימות מעושה, אם נכונים דבריך, מסתבר שאתה גדול אפילו מן הרמב"ם!

זקף הלה שתי עיניו כלפי הגאון מבריסק, וקרא: למה מתכוון הרב בדבריו?

הרכין עצמו ר' יאשה בער לעבר האיש כממתיק עמו סוד, הגע נא בעצמך, בספר "מורה נבוכים" (פרק ג) מייחד הרמב"ם דברים הרבה על טעמי המצוות וכשמיגע לדון בטעם שהתורה אסרה על ישראל אכילת בשר חזיר, מודה הרמב"ם שאינו יודע טעמו של החזיר, ואילו אתה הודית זה עתה בפני שהנך יודע גם את טעמו של החזיר.

במשנת רש"י - בפרשתנו

תלמיד חכם צריך לזכור פסוק שמיני של פרשת שמיני

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח וגו' (ט, ז). וברש"י לפי שהיה אהרן בוש וירא, אמר לו משה, למה אתה בוש לכך נבחרת. תלמיד חכם צריך שיהיה בו אחד בשמונה שבשמינית (סוטה ה, א) ר"ל פסוק שמיני שבפרשת שמיני ויקרב אהרן אל המזבח

הסיפור שנהג הרבי ר' העניך לספר בשבת פרה

הרה"ק הרבי ר' העניך מאלכסנדר זצ"ל נהג לספר בשבת פרה את המעשה הבא: פעם גזר הבישוף על היהודים, לעמוד לויכוח, ומי שינצח יוכל לעשות כרצונו. היהודים גזרו צום ובכי, וטיכסו עצה מה לעשות. עד שבא 'יהודי פשוט' ואמר שיתנו לו ללכת, ובעזרת ה' ינצח את הבישוף. כשהגיע למעמד הויכוח, כיבד הבישוף את היהודי לשאול ראשון. שאל היהודי את הבישוף: איך אומרים בלשון לעז 'איני יודע'? השיב הבישוף: "איך וייס נישט!" הקהל הרב לא הבין מה אמר היהודי בלשון הקודש, וברגע ששמעו כי הבישוף אומר בפה מלא! "איך וייס נישט..." דחפוהו מהבימה והרגוהו.

לאחר שיצאו מאפילה לאורה, שאלוהו איך העלית בדעתך רעיון כזה? אמר היהודי בתמימות: אני הוגה כל שבוע בספרי "עברי טייטש", וראיתי כי בכל מקום שכתוב 'איני יודע' כותב הטייטש: 'איך וייס נישט'. חשבתי לעצמי אם העברי טייטש אינו יודע הפירוש, בודאי הרשע המרושע הזה אינו יודע...

סיים הרבי ר' העניך: במעשה הזה רואים כי על ידי 'איני יודע', באה הישועה לישראל. וכן פרה אדומה היא ענין 'איני יודע', כי הוא חוקה שאין יודעים מה היא ומה טעמה. על כן יכול כל אחד להיוושע על ידה - כי מי שיש לו ביטול וענוה, ואינו מחפש להבין כל דבר, השי"ת מושיעו.

שיח הפרשה (להגה"ח רבי חיים יצחק שוורץ ז"ל) - ח"א עמ' קמג

וישחט את עגל החטאת אשר לו" - שהיה אהרן בוש ולבו דואג ונשבר, על העגל, ואמר לו משה רבינו ע"ה "קרב אל המזבח" כלומר עשה דוחה לא תעשה, וסוד מרע כאשר אתה עוסק בעשה טוב כמו שפירש בספה"ק תפארת שלמה. ובאמת כן עשה אהרן "וישחט את עגל החטאת אשר לו", שהסיד דעתו מזה, ועסק במצות קרבנות, ותלמיד חכם צריך שיהיה בו זו המידה.

קונטרס אמרי חנוך (הגה"ח רבי חנוך קרון זצ"ל תלמידי האבנ"ז - נדפס בסו"ס ארץ צבי מועדים עמ' שו)

המינו של בנו של ה"נודע ביהודה"

ויהי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולקני ישראל (ט, א).

אחרי פטירת הגה"ק ה"נודע ביהודה" (בשנת תקנ"ג) רבה של פראג, התאספו ראשי הקהל בדבר בחירת ממלא מקום לכיסא הרבנות, בא הגאון ר' יעקב'קה בנו של ה"נודע ביהודה" והעיד, שלפני פטירתו ציווה אבא זצ"ל שבנו - אחי ר' שמואל ימלא את מקומו. קם הגאון ר' זרח איידליץ בעל אור לישרים, שהיה מחשובי הדיינים בפראג, ואמר שאינו מאמין לדבריו.

אמר ר' יעקב'קה: על הפסוק ולקני ישראל, איתא במדרש תנחומא, ולמה לקני ישראל כדי לגדלו בפניהם, אמר ליה הקב"ה קרא לזקנים ומשה אותו, והגדולה אתן לו בפניהם, שלא יהיו אומרים מעצמו

אכילת דגים בשבת קודש – סגולה לבני חיי ומזוני

בפרשתינו (יא, ט) "אֵת זֶה תֹאכְלוּ מִכָּל אֲשֶׁר בָּמַיִם כָּל אֲשֶׁר לוֹ סִנְפִּיר וְקִשְׁקִשׁ בַּמַּיִם בַּיָּמִים וּבַנְּחָלִים אֹתָם תֹאכְלוּ". ענין מיוחד מצינו באכילת דגים בשבת, וכפי שכתב בספה"ק בני יששכר שהאוכל דגים בשבת מתברך בברכה המשולשת, וכה כתב הבני יששכר (שבת מאמר א' אות יא): טעם למצוה מן המובחר לאכילת דגים בשבת, דהנה אשכחן במעשה בראשית דכתיב בל' מקומות 'ברכה', והם בל' ימים זה אחר זה רצופים, ברכה לדגים ביום ה', וברכה לאדם ביום ו', וברכה לשבת ביום ה', (וסימנך בנאות דש"א ירביצני (תהלים כג, ב) ראשי תיבות דגים שבת אדם), והנה חוט המשולש לא במהרה ינתק, אדם – הרומז לבני ישראל [אתם קרויים אדם – יבמות סא.] האוכל דגים לכבוד שבת זוכה להתברך בברכה המשולשת, שלא במהרה תנתק עיי"ש.

כיוצא בזה כתב בספה"ק אמרי נועם (ליקוטים): מה שאוכלין דגים בשבת בכל הסעודות, כי שלש סעודות המה נגד אבותינו אברהם יצחק יעקב. ובכוחם נמשך לנו בנים חיים ומזוני. כי אברהם המשיך בנים, כמו שנאמר (בראשית טו ה) פֶּה יִהְיֶה זֶרְעֶךָ. [ועל כן נאמר (שם) והאמן בה', והאמן עולה בנ"ם]. ויצחק המשיך עשירות, כמו שנאמר (שם כו, יב) וַיִּזְרַע יִצְחָק כֶּל, ואמר ז"ל (בראשית רבה פרשה סד אות ז) וכל פרדותיו של יצחק כל. ויעקב הוא המשכת חיים, כדאיתא בזוה"ק (ח"א דף קסח). מאן דאתחזי ליה יעקב בחלמא חיים אתוספן ליה. והנה דגים ג"כ רומזים על בני חיי ומזוני, כי וידגו לרוב בקרב הארץ (בראשית מח טז) הוא בנים. גם רומזים על חיים כמאמרם ז"ל (שבת עז ע"ב) ג' כל זמן שמזקינין מתחזקים, ואחד מהם דגים, רומז על אריכות ימים בתוספת כח וגבורה לעת הזקנה. גם רמוז מזוני, כי יוסף מוקיר שבתא נתעשר על ידי הדגים, כמו שאנו אומרים בזמר 'יום שבת' לליל ש"ק (וראה שבת קיט.) יוסף חצה דג ומצא מרגליות בבשרו.

ונסיים בדברים נפלאים שאמר הרה"ק בעל עטרת צבי מזידיטשוב זי"ע בזה"ל: 'ר' שלמה'לע מקארלין היה אומר, שמי שאין לו דגים לכבוד שבת קודש, ידאג יותר מאשר על הענין שאמרו עליו חז"ל (יומא פה.) ידאג כל השנה. ואני מוסיף על זה דמי שיש לו דגים לכבוד שבת קודש, אזי אינו צריך לדאוג כלום בשבוע הבא עכדה"ק (הובא בספה"ק עבודת עבודה').

לילות שישי ושבתי זה אור החיים המבואר

אור החיים המשולב
תמצית עשירה ממדורי הביאור 'מאורי אור'
וילקוט מאורי החיים
ביאור משולב שזור כאומנות בנות המילים
'אור תורה' | 'תורת חיים'
הערות, ציונים ומקורות
עימוד מרהיב עין

אור החיים המבואר
10 כרכים של מתיקות נצחית
הביאור המקיף על כל ספר האור החיים הק'
'מאורי אור' - מאיד ענין הלמוד
'מאורי חיים' - מקורות מחזיל
ביאור דש"י
עימוד מרהיב עין

חיים של תורה

ארה"ב: 437-0054 | אירופה: 44-20-8806-0176
להשיג בחנויות הספרים המובחרות

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אבל כבוד בכל בית ישראל

יריעה מורחבת על פטירת מרן שר התורה זצוק"ל

ללמוד וללכת בדרכיו של מרן הגר"ח זצוק"ל
מתוך ראיון שנתן הגאון רבי מיכל זילבר שליט"א
- הסוד להצלחה בתורה הק' -

פנה ולחש לי "אתה רואה את ההוא שם בצדי החנות, הוא הגאון הידוע..." הבטתי על מראהו, וגם שמעתי את שיחתו עם פלוני, ומיד הבנתי הכל. הוא לא מנקי הדעת. למרות שלא ראיתי בו 'בעל עבירה', אבל התרשמתי כי הוא מגושם ורחוק מלהיות נקי הדעת.

'זוה לעומת זה. כמה רבה נקיות הדעת של גדולי ישראל, כמו לדוגמא רבותינו שליט"א, כמו רבי חיים קנייבסקי – שלא יודע צורת מטבע. עירין קדישין.

וכולו תורה ממש בקדושה וטהרה, אבל כאמור, לא ביקשתי שתהיה רבי חיים קנייבסקי, זה לא שייך. אבל מה שאתה יכול, לאט לאט תנקה את הדעת, אל תקרא את כל העיתונים, ובוודאי לא קווי 'נייעס' ולא סיפורי מריבות בין 'חצרות', אין בכך שום תועלת, לא לך ולא לאחרים. וגם אין שום נפק"מ בזה. תתנתק מכל אלו. בדוק ומנוסה שככל שתתנתק ותהיה יותר נקי דעת, כך תהיה בקיא הדעת, בממדים שלך, לאט לאט, ויסייעו לך משמים. אתם מביאים כדוגמא להתמדה את מרן הגר"ח קנייבסקי (שליט"א) [זצ"ל], שלפי מה שמספרים אינו יודע אפילו כיצד מכינים קפה... אבל הגאון הרב זילבר שליט"א הצליח לדעת את הש"ס והתורה, למרות שיוזע כיצד מכינים קפה... גם כך אפשר לנצל את הזמן...

'אני מתפלל ותיקין במשך ארבעים שנה, אולי הנכדים שלי חושבים שאני פרומער, לכן אני מקפיד על ותיקין. אבל האמת היא, שממש לא מחמת כך. אלא, הרבנית הייתה מורה בכירה בסמינר, וכל הילדים והיא, יצאו בבוקר ללימודים ונוכחתי לראות שאם לא אקום מוקדם, יקרה שהיא לא תאכל, או שהילד ההוא לא יספיק לאכול וכדומה, לכן קמתי ותיקין, והכנתי לכולם כריכי לחם ואוכל ושלחתי אותם לחיידר ולבתי ספר. זו הסיבה שהתרגלתי לתפילה בשעה הזו. וכך כל אברך (גם השקדן ביותר) יכול להספיק הכל. זה ישתלם לו אח"כ בכפל כפליים.

'לסיכום: כל בחור וכל אברך, לא משנה באיזה גיל זמן, יכול מרגע זה להתחיל קודם כל להתנתק קצת יותר, לקדש את הפה, קצת יותר להיות מסודר בלימודו, קצת יותר לסכם את מה שהוא לומד, וקובץ על יד ירבה, יזכור ויידע.

(קטעים מתוך ראיון נרחב למסוף שבת קודש - סוכות תשע"ט)

כל בית ישראל המומים ואבלים על לכתו בפתע פתאום - ביום שושן פורים ערב שבת קודש צו - של רב האי גאון שר התורה זצוק"ל.

בחרנו להביא בפני אלפי קוראינו קטע מתוך שיחה שנתן הגר"מ זילבר שליט"א את הדרך להצלחה בתורה, וכדוגמא נקט את מרן הגר"ח זצוק"ל, ויהיו הדברים לעילוי נשמת, ולמליץ טוב בעבורנו:

"אם אתה מעוניין להצליח בתורה, שיהיה לך פה קדוש. מה

המשמעות? לא מדברים לשון הרע ורכילות. גם לא פוליטיקה. ו...לומדים. ושמא תאמר אני לא יכול להיות רבי חיים קנייבסקי, אשיב לך: לא ביקשנו שיהיה לך פה קדוש כמותו, אבל לפחות תתחיל קצת להתקדש. וככל שתתקדם ותקדש עוד את הפה, תדע יותר, ותהיה לך סייעתא דשמיא, והרי אנחנו זקוקים לסייעתא דשמיא: "אדם מקדש עצמו מעט - מקדשים אותו הרבה, מקדש עצמו מלמטה - מקדשים אותו מלמעלה".

אבל קשה להתנתק מהעולם...

'לכן אסביר שוב: לא ביקשתי שתתנתק לחלוטין. אתה לא חייב לעיין בעיתון כל יום וגם אם אתה מעיין, מדוע אתה חושב שעליך לעיין בכל עשרות הדפים שנכתבו רק להמון העם - שיהיה להם מה לקרוא ולא ירעו בשדות אחרים, וכי עיתון צריך לקרוא מכריכה לכריכה? אתה הלא בן תורה שחפץ להתעלות, וזה הרי מינימום של ההתנתקות שאתה יכול. וככל שתתנתק, תצליח להתנתק עוד. בפסוק נאמר "ויתנתקו רגלי הכהנים" - מדוע הם היו צריכים לנתק את הרגלים ולא שהארון ינתקם? כי עלינו מוטל לעשות פעולה של התנתקות, ואז הארון יגביה אותנו עוד למעלה למשכיל. הארון זו התורה.

'ודאי שאם זוהי להתנתק מיום עמדו על דעתו ולחלוטין - כמו רבי חיים קנייבסקי, נראים כמו שהוא נראה קדוש וטהור כמו החפץ חיים. אבל תעשה ככל שאתה יכול וראוי.

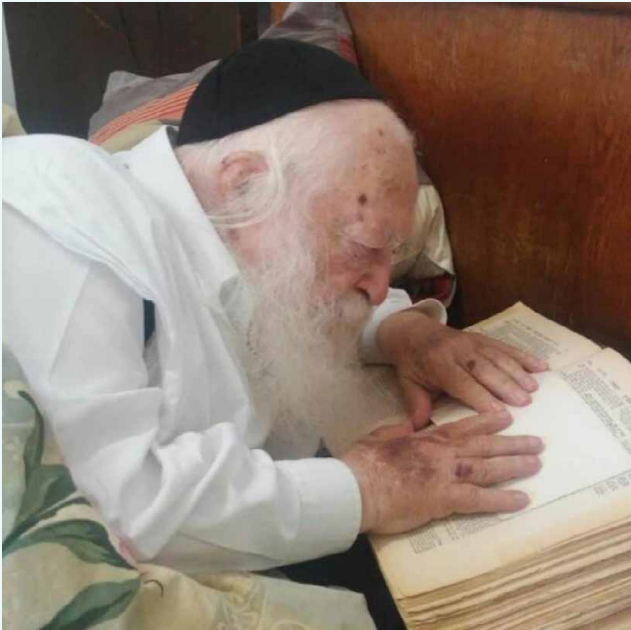
'בימי עלומי, הסתובב בירושלים גאון נורא, שיש לו קונטרס ... הגאונות שלו בשילוב הבקאות הדהימה מאוד. ומימי תמהתי, מדוע הוא לא תופס מקום, ומלבד הקונטרס הגאוני שהוציא, לא יודעים ממנו בעולם התורה כלום.

'הזמן לי ונכנסתי בחנות לכלי קודש ב'מאה שערים', והמוכר

אבל כבוד בכל בית ישראל

יריעה מורחבת על פטירת מרן שר התורה זצוק"ל

הצצה על ה'חובות' - סדר הלימוד היומי, והסיומים שהיה מתייגע בתורה

שאמר תיקון חצות. לא היה נחא ליה שרואים אותו לומד חכמה זו, ולפיכך היה משתדל להסתיר את הדבר. ושמעתי מאיש נאמן שזוכר בשנים עברו שרבינו למד כל שבת את הזוהר של פרשת השבוע.

הסתרת לימוד הזוהר

כאמור לעיל נוהג רבינו שאת לימוד הזוהר היומי מסתיר מעיני בני אדם, ולפיכך לומד חכמה זו באישון לילה. עובדא הוה פעם בחול המועד סוכות שיצא רבינו מהסוכה ונכנס לחדר הפנימי, ואמר שצריך ללמוד כאן משהו, וראיתי שלמד בספר יהושע, ואח"כ הסתגר בחדרו ולמד בזוהר פרשת תרומה, והיה שם סימניה כבכל ספרי חובותיו כיון שגם זה חלק מלימוד החובות.

בשנים עברו למד רבינו ספרי קבלה וסיימם כל שנה, ביניהם ספר 'פרי עץ חיים' לר' חיים ויטאל זצ"ל [וכידוע גם מרן החזו"א זצ"ל היה לומד בספר 'פרי עץ חיים'], וספרי הלשם [ושמעתי מרבינו שעבר על כל ספרי הלשם, והוסיף שזה ספר מאד מעניין שיש בו את כללי הקבלה].

וכשרבינו התחיל פעם פרק שני של חגיגה 'אין דורשין', אמר היום אני לומד 'קבלה'.

ה'חטיפות' של הגר"ק

מכיון שכבר מעל לשבעים שנה סיגל רבינו לעצמו לסיים את הש"ס בכל שנה, עלה בחשבונו שנצרך לכך כמה דברים, א. ללמוד כאמור כל יום שמונה דפים. ב. כמו כן באם מגיע לסיום

ה'חובות' כשם כן הם. משל למה הדבר דומה? לאדם השקוע בחובות גדולים, ומתהלך כל שעות היממה ודואג מה יהיה עם חובותיו, וכיצד יפרעם ואיך יגלגלם, ולא נח ולא שקט כל הזמן מדאגתו על פרעון חובותיו.

כך מי שזכו לחסות בצילו הגדול של רבינו חיים קנייבסקי זצ"ל היו חווים את המתח הגדול של החובות השורר בסביבתו כל יום מחדש עד לסיומם של לימודי החובות, וחובות אלו רודפים אותו כל שעות היממה, ואפילו כשנשכב לנוח, מיד כשמתעורר, דעתו על החובות, ואף מצב בריאותו תלוי במידה רבה אם נמצא לפני סיום החובות או לא.

וסדר לימודים אלו סיגל מרן הגר"ק קנייבסקי זצוק"ל, לעצמו כבר בתור בחור צעיר בגיל שש עשרה לערך, והקדיש לכך שעות רבות מידי יום ביומו, בלי לדלג אף יום גם בזמנים לא קלים, וכך חוטף רבינו מזמנו היקר ללימודים אלו, בו בזמן שאת עיקר יומו מקדיש רבינו ללימוד העיון וחיבורי ספריו הנפלאים ועריכת מכתביו ועוד. ומפני שרבים שואלים ודורשים לפתוח להם פתח לתוך העולם הנפלא הזה של חובותיו של רבינו לדעת מה לומד וכמה לומד מידי יום ביומו, למען תגבר אהבת וחשק לימוד התורה בקרבם, וממנו יראו וכן יעשו, לפיכך השתדלנו בס"ד להביא קצת מענין לימוד חובותיו להרוות לב הצמאים לדעת הליכות מלכי בקודש מאן מלכי רבנן רבינו שליט"א, להגדיל תורה ולהאדירה. ונציין בקצרה סדר לימודיו: הגר"ק היה מתגבר כארי לאחר חצות הלילה, ומתחיל באמירת א. תיקון חצות ב. זוהר ג. תהילים ד. נ"ך ה. משנה ברורה ו. רמב"ם ז. שו"ע ח. תלמוד בבלי ט. תוספתא, י. תלמוד ירושלמי.

ובערב שבת קודש לאחר הצהרים כשחוזר מהטבילה במקוה לכבוד שבת, לומד שנים מקרא ואחד תרגום עם פרש"י, ובחומש שמות מכילתא, ובחומש ויקרא ספרא [תורת כהנים], ובחומש במדבר ודברים ספרי.

סדר לימוד החובות

הגר"ק זצוק"ל היה מתגבר כארי לאחר חצות לילה, לעבודת ה' וליגיעת התורה, ומיד מתחיל כדלהלן:

תיקון חצות:

את סדר יומו בלימוד חובותיו פותח רבינו לאחר שמתעורר בחצות הלילה, עם אמירת 'תיקון חצות', ומשתדל מאוד להצניע הדבר שלא יראהו בנ"א.

לימוד הזוהר:

בתוך לימודי חובותיו לומד רבינו כל יום דף בזוהר הקדוש [לימוד זה למד רבינו כשספון בביתו לאחר חצות הלילה, לאחר

אבל כבוד בכל בית ישראל

יריעה מורחבת על פטירת מרן שר התורה זצוק"ל

לעלות ולזוז במיטתו, ולפתע ביקש גמ' בבא מציעא והחזיקה בידיו עד שגמר את שמונת הדפים של לימוד חובותיו, והדבר היה לפלא בעיני כל רואיו איך מצליח לעשות זאת.

ובמוצאי יו"ט אושפז בבית הרפואה מעייני הישועה שם טופל מספר שבועות במסירות רבה, ובתחילה ישב על כסא גלגלים בשיתוק חלקי, ואמר לי שקשה לו מאד לאמץ את הראש וללמוד, אבל ב"ה כל בוקר למד החובות במסירות רבה ולא ויתר אף יום אחד, תמידן כסדרן, ובכל יום שהיה גומר את כל לימוד חובותיו היה אומר בשמחה ובסיפוק 'ב"ה גמרתי את החובות', ובס"ד לא דילג אף בשנה זו אפי' יום אחד מלימוד חובותיו. ובאמת בשנה זו בערב פסח בסיום היה רבינו מרגוש ביותר בהודאה לה' שזכה גם בשנה זו לסיים יום את לימוד חובותיו, דבר שכלל לא היה מובן מאליו.

וזכורני שכששהה אז רבינו בבית הרפואה שמעתי מרבינו שהתבטא, שכיון שכבר חוזר הרבה במשך השנים על הגמ', ממילא כשלומד את הגמ' יודע להמשיך בע"פ את המשך הגמ'.

היום סובב סביב ה'חובות'

אחד מהחזוקים הגדולים לאהבת תורה שזוכים היו לקבל מלחסות בצלו הקדוש של רבינו הוא לימוד החובות, שעל זה סובב והולך כל היום כולו, ובזה רואים בחוש איך כל הבריאה משועבדת לתורה.

ונמחיש הדבר עד כמה היה רבינו חי את לימוד חובותיו, לא פעם נכנס יהודי ושופך לבו לרבינו על ריבוי החובות שיש לו, אומר לו רבינו 'גם לי יש חובות'.

ולא פעם התבטא רבינו לפני סיום החובות 'אני בעל חוב גדול'. סיפר נכדו הרב הוניגסברג: באחד מימי השבע ברכות של בן רבינו עם אחותי הצ' תח', אמר רבינו לאאמור' שליט"א שמתנצל שאינו יכול לבא לאחד מהשבע ברכות כיון שהוא בעל חוב ועליו

לפרוע חובותיו, בתחילה חשב אאמור' שליט"א שהכוונה לחובות כספיים, וניגש לחברותא של רבינו, הגאון ר' דב וינטרוב זצ"ל, ואמר שצריך לראות כיצד לעזור לרבינו, והלה החל לחייך, שאלו אאמור' שליט"א מדוע הינך מחייך, והשיב לו שאין כוונת רבינו לחובות כספיים, אלא היות והיו חתונה ושבע ברכות שגולו הרבה זמן, צריך רבינו להשלים לימוד חובותיו, ולפיכך השאיר ערב אחד פנוי ולא הלך לשמחת שבע ברכות של בנו להשלים לימוד חובותיו. [וזכורני כי הרבנית ע"ה היתה מרבה לספר עובדה זו בעונג רב].

סיפר אחד מבני רבינו שלמד עמו בחברותא שנים רבות, שקודם שהתחילו בלימוד לא היה שייך לדבר עמו על שום

המסכת ונשאר למחרת פחות משמונה דפים, כגון בחודש טבת שלומד מסכת זבחים, וכשמגיע לסוף המסכת היה עליו להתחיל הלימוד היומי בדף ק"ו, בו בזמן שדפי המסכת עד דף ק"כ, ואם ילמד מדף ק"ו כמידי יום שמונה דפים יגיע לימודו עד דף ק"ד, ולמחרת כבר ישארו פחות משמונה דפים, לפיכך עשה לעצמו חוק שאין להשלים דפים ממסכת למסכת, אלא לומד באותו יום מדף ק"ו עד סוף המסכת שזה חמש עשרה דפים, וזה הנקרא 'יום החטיפה' משום שחוטף דפים יותר מכל יום [ועי' עירובין ג"ד א': א"ל שמואל לרב יהודה שינגא חטוף ואכול חטוף ואישית, דעלמא דאזלינן מיניה כהלולא דמי].

אשרי עין ראתה כל אלה את חשקת התורה והצמאון הנורא לכל דף גמ', ואע"פ שכבר למד רבינו את כל הש"ס פעמים רבות מ"מ כל פעם ניגש אל לימודו באותו החשק ובאותה השתוקקות כאילו לומד זאת פעם ראשונה, ומקיים במוחש דברי חז"ל 'בכל יום יהיו בעיניך כחדשים'.

לימוד מסכתות קטנות

רבינו בגודל צימאון לכל חלק בתורה לא היה מוותר אף על דבר אחד מדברי חז"ל בכל רחבי הש"ס, ואחד הדברים הבולטים שרבינו עמל עליו מאד בסדר הלימוד של השמונה דפים הוא במסכתות הקטנות שנדפסו בסוף מסכת ע"ז, שכוללים אבות, אבות דרבי נתן, סופרים, שמחות, כלה, כלה רבתי, דרך ארץ רבה, דרך ארץ זוטא, גרים, כותים, עבדים, ספר תורה, תפילין, ציצית, מזוזה.

מסירות נפשו של רבינו שלא לבטל קביעותו

ולהמחיש כמה מסר רבינו נפשו שלא לבטל מקביעות לימודיו תעיד העובדה הבאה: בערב סוכות תשס"ב עבר רבינו אירוע רפואי, שלא נודע ברור רק עד מוצאי החג מה בדיוק מצב בריאותו. לאחר סעודת החג בבוקר כבר לא יכל רבינו ללכת על רגליו בעקבות האירוע, והיו צריכים לגורו עם כיסא למיטה, ובקושי הצליח

אבל כבוד בכל בית ישראל

ידיעה מורחבת על פטירת מרן שר התורה זצוק"ל

מידי פעם כשצריך להגיע איזה רופא לסייע לרבינו, אז רבינו מתבטא עכשיו זה זמן לבא? ונשאל רבינו מדוע היום זה לא הזמן, והשיב רבינו שנשאר עוד חובות, זה לא הזמן עכשיו.

אמרתי פעם לרבינו שבימי חול המועד היו כאן אלפי איש שבאו לאחל חג שמח ולהתברך ממנו, ואמר רבינו העיקר שהספקנו את החובות ב"ה.

(מתוך הספר 'החובות של רבינו')

עניין, וראו עליו שהוא מתות, ורק לאחר שגמרו קביעות הלימוד ראו שנחה דעתו עליו, והיה אפשר לשוחח עמו, משום שקודם צריך ללמוד ולא לדחות לאחר זמן.

אירע פעם שרבינו נתעורר בחורף משנת הצהרים כשכבר היה חשוך, ורגע היה נדמה לו שזה בוקר, ואמר לאחר מכן שהנפק"מ שחשב שכבר התחיל יום חדש, שהחל ללמוד את חובות הלימודים של מחר.

תולדות חייו בקצרה

עמרם זקס והרב דב וינטרוב, כאשר כל משפחה התגוררה בחדר אחד והמטבח היה משותף לכולם. בהמשך עברו לדירה מורחבת יותר שחלקו עם משפחת הרב פנחס שרייבר. בבני ברק החל ללמוד בכולל "עטרת יוסף", שלימים נקרא כולל חזון איש. הוא למד שם במשך עשרות שנים.

בתום השבעה לפטירת אביו, באב תשמ"ה הספידו מרן הרב שך בבית המדרש לדרמן בבני ברק שם הוא התבטא ואמר כי מרן הסטייפלער "הניח בן כמותו". דבריו של מרן הרב שך הפכו במהרה לשיחת היום בריכוזים החרדיים. כבר בצעירותו ביקש מרן הרב שך ממנו שיצטרף למועצת גדולי התורה אך הוא סירב מסיבותיו שלו. באחד מכינוסי הבחירות הראשונים שנערכו הגיע הרב שך למעונו של מרן שר התורה וביקש שיתלווה אליו, באומרו, "אם רבי חיים לא נכנס איתי אני לא מגיע לכינוס".

במשך שנים רבות כיהן מרן שר התורה כאחד ממנהיגי דגל התורה אך הדבר התבטא אצלו רק במתן תשובות לשאלות שונות. את כל חייו הוא הקדיש לעסק התורה ולכתיבת ספריו הרבים שהפכו לספרי חובה בבית היהודי.

במשך עשרות שנים הוא יישב במעונו וכתב את ספריו הרבים, בהם: שונה הלכות, טעמא דקרא, דרך אמונה, אורחות ישר ועוד. ספריו הרבים קנו להם שם של כבוד במהירות עצומה וגדולי הדור של אז כבר היו עולים למעונו לשוחח עמו בלימוד ובדברים שונים.

באותה שנה.

מדי שבוע היה חוזר לביתו לקראת שבת אז למד תורה מדודו החזון איש. בעת לימודיו בישיבת לומז'ה פרצה מלחמת העצמאות וכל תלמידי הישיבה גויסו לשמירה בחזית המצרית, עם מקלות ואבנים בלבד. הרב שמואל גרוסברד, שמונה למפקד, הורה לתלמיד הצעיר לעלות עם גמרתו לראש הגבעה, שם למד עד לסיום הקרבות.

בז' בכסלו תשי"ב נשא מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי זיע"א את רעייתו הרבנית מרת בת שבע אסתר, בתו של מרן רבי יוסף שלום אלישיב. השדכנים היו הרב בן ציון ברוק, ראש ישיבת נוהרדוק בירושלים, והחזון איש, ששייב במכתב את החתן והכתירו בתואר "מרא דכולא תלמודא".

לאחר נישואיהם הם התגוררו בפתח תקווה מספר חודשים והוא המשיך ללמוד בישיבת לומז'ה. לאחר מכן עברו לבני ברק וחלקו דירה משותפת עם משפחות הרב נסים קרליץ, הרב

מרן שר התורה הגאון רבי חיים קנייבסקי זיע"א נולד בפניסק לאביו מרן רבי יעקב ישראל קנייבסקי ואמו מרת פעשא מרים, אחותו של החזון איש. אביו שימש סנדק בברית המילה שלו וקרא את שמו שמריהו יוסף חיים, על שם שני סביו, הרב שמריהו יוסף קרליץ רבה של קוסובה והרב חיים פרץ קנייבסקי.

בתאריך א' בניסן תרצ"ד עלה הנער עם משפחתו לארץ ישראל והם התיישבו בבני ברק. בתחילה התגורר עם משפחתו בבית דודו, מרן החזון איש. מאוחר יותר עברו לדירה סמוכה בשכונת גבעת רוקח. כאשר עבר החזון איש לשכונת זיכרון מאיר עברה אף משפחתו להתגורר בסמיכות אליו.

בגיל עשר נכנס רבי חיים זיע"א ללמוד בישיבת תפארת ציון בבני ברק, שם למד אצל מורו ורבו מרן רבי מיכל יהודה ליפקוביץ שהחל למסור שיעורים בישיבה. לאחר שש שנות לימוד בתפארת ציון, ביקש אביו שיבוא ללמוד אצלו בישיבת בית יוסף, שם למד אצלו זמן אחד את מסכת יבמות. לאחר מכן עבר ללמוד בישיבת לומז'ה בפתח תקווה בראשות רבי ראובן כץ. בשנתו הראשונה שם, בגיל 17, סיים לראשונה את כל התלמוד הבבלי.

במשך שנתיים שמע שיעורים מהרב שך, שכיהן כר"מ בישיבה, וכן שמע שיעורים מהרב אליהו דושניצר, שכיהן כר"מ ומשגיח בישיבה. בשנתו האחרונה בישיבה שמע שיעורים מהרב יחיאל מרדכי גורדון שמונה לראש הישיבה

לענות להם באנגלית אשר שגורה על פי, ואומר להם אני זורנליסט (עיתונאי). אחד מהם שהבין קצת אנגלית, נרתע קצת, צעק עלי דוקומנטן פליז!

(מסמכים בבקשה). ואני מסביר לו שכל המסמכים נשרפו כאו ביחד עם המזודה שלי, והוא לא מבין וצועק שוב: 'דוקומנטן דוקומנטן'.

"אני ממשש בכיסים ומוצא את הדבר שלקחתי איתי לשמירה לדרך המסוכנת. היה זה חתיכת קש זעירה המיוחסת להרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק ז"ע אשר היתה ברשותו של הגאון רבי אליהו שמואל שמרלר זצוק"ל, ראש ישיבת צאנז, אשר ארוז בפלסטיק בדומה לכרטיס זיהוי.

קיבלתי זאת מבנו, ידידי היקר, הרב יצחק פסח שמרלר שליט"א, שאנו מתפללים ביחד כל יום וידעתי שיש ברשותו את הקמיע הזה. אמרתי לו שאני צריך את הדבר דחוף לכמה ימים ובטוב לבו נתן לי.

"אינני יודע מה עבר באותו רגע בראשו של האוקראיני. אולי חשב שזה תג זיהוי של עיתונאי. אבל הנס השני התרחש לגנדי עיניי. האוקראיני אומר לי: אוקיי, תיכנס לרכב. שאלו אותי לאן אני צריך להגיע. אמרתי להם את הכתובת. צחקו ואמרו שזה מרחק של כמה דקות נסיעה ולקחו אותי לשם. מאותה נקודה ואילך, הכל הלך על

מי מנוחות. המבריחים העבירו אותנו בקלי קלות עד לקונסוליה של ישראל. באותה מדינה סידרתי ניירת חדשה, וב"ה נחתנו בארץ ביום ראשון השבוע י"ז באדר ב'.

"שבוע חלף מאז ההתרחשות הזו שם באוקראינה ואינני מעכל את גודל הניסים שעברו עלי כאשר עין בעין חזיתי בכוחו של הקמיע של אותו צדיק יסוד עולם שהחזקתי ברשותי ואשר הציל שלוש נפשות מישראל, זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן". (המבשר י"ט אד"ב, מאת הרב א. לעמיל קליין)

בסייעתא דשמיא, אמר אחד הסניטרים לרופא כי שמע שהיום הוא יום-קדוש ליהודים. רופא כל בשד ומפליא לעשות חכמים בליבו של הרופא להתאמן. הוא קפץ לרכב ופשוט נסע לבית הכנסת המרכזי ביוהנסבורג ושאל את המתפללים: 'האם יש כאן ראביי שטיגליץ מישראל?'

תוך כדי שאני מנסה לארגן את עצמי ואת מחשבותיי, הגיעו למקום בפראות שני רכבים צבאיים של אוקראינה וניסו להשתלט על האש אך כבר לא היה את מה להציל. לפתע הם הבחינו בי שאני מסתתר מהם, הם התנפלו עלי בצרחות אימים ולא הבנתי מה הם אומרים והתחילו לגרור אותי לכיוון הרכב שלהם. אני מנסה לענות להם באנגלית אשר שגורה על פי, ואומר להם אני זורנליסט (עיתונאי). אחד מהם שהבין קצת אנגלית, נרתע קצת, צעק עלי דוקומנטן פליז!

(מסמכים בבקשה). ואני מסביר לו שכל המסמכים נשרפו כאו ביחד עם המזודה שלי, והוא לא מבין וצועק שוב: 'דוקומנטן דוקומנטן'.

סיפור מפעים ומטלטל רווי אמונת צדיקים שהתרחש בימים אלו ערב יומא דהילולא של הרה"ק בעל 'נועם אלימלך' ז"ע, הגיע אתמול לשולחן 'המבשר'.

לפני כשבועיים התבקש יהודי יקר מחיפה, ע"י משפחה אוקראינית שגרה בקריות כבר כמה שנים, לראות איך אפשר לחלץ את הוריהם מאוקראינה אשר נמצאים במצב לא פשוט בתוך אזור שמופגז כבר כמה שבועות, ולאחרונה גם נותק הקשר אתם.

היהודי החיפאי אשר ידיו רב לו בתחום זה לקח את כל הפרטים, כולל מימון לכל הפרויקט הזה, הצטייד במסמכים הנדרשים והתכונן לפעולה תוך יצירת קשר עם מבריה מקומי. וכך הוא מספר: "הגעתי לאחת מהמדינות הגובלות עם אוקראינה על הגבול בנקודה מסוימת. לפי התכנון חיכה לי רכב לחלוקת לחם עם אישור תנועה חופשי. ברכב היו עוד כמה אנשים (לא יהודים) כל אחד עם הסיפור שלו, והתחלנו לנוע לעבר המטרה שלי. "מסביב חושך אימה ופחד. לאחר נסיעה של כמה שעות נאמר לי ע"י המבריחים באנגלית רצוצה כי אנחנו ממש קרובים ליעד.

לפתע – בום! טיל פגע פגיעה ישירה ברכב שלנו. הועפת החוצה מההדף למרחק של כמה מטרים.

הייתי כמובן חבול ומוכה אך לא האמנתי לכך שנפשי היתה לי לשלל וחיי ניצלו כאשר כל נוסעי הרכב עלו באש יחד עם כל הציוד האישי שלי.

"מסביב חושך אש ותמרות עשן ואני בין שמים וארץ, בהלם מוחלט, אבל חי ברוך הוא וברוך שמו, בכיסי נשאר בדרך פלא הטלפון הנייד שלי אבל הוא לא עבד. לא היתה קליטה וכן נשארו לי שטרות הכסף שלקחתי והיו תפורים בתוך המכנסיים. אבל עם כל אלו לא נשארה לי אלא אמונות אבותינו בידי – תפילה לבורא עולם והיתה לי אמונה שאם ניצלתי ממוות לחיים וודאי אצליח לצאת מהתופת ולבצע את מצוות הצלת נפשות.

"תוך כדי שאני מנסה לארגן את עצמי ואת מחשבותיי, הגיעו למקום בפראות שני רכבים צבאיים של אוקראינה וניסו להשתלט על האש אך כבר לא היה את מה להציל. לפתע הם הבחינו בי שאני מסתתר מהם, הם התנפלו עלי בצרחות אימים ולא הבנתי מה הם אומרים והתחילו לגרור אותי לכיוון הרכב שלהם. אני מנסה

סיפורי צדיקים

מעשיות ולקחים מאלפים מצדיקי הדורות

חיפשו ומצאו...

עטוף לבנים ובטלית מצויצת עזב הרב שטיגליץ את בית הכנסת, בעוד הרופא דוחק בו: מהר! מהר! אם נצא מיד, כנראה נצליח להתחיל בניתוח ההשתלה בחצות לילה.

אם לא - אנו עלולים לאבד את הלב!

כך, עטוף וחרד מהרגע הגורלי בעיצומו של יום הכיפורים, נכנס הרב שטיגליץ אל הרכב והנהג של הרופא יצא לדרך בנסיעה מהירה ומואצת לעבר בית החולים.

♦ ♦ ♦

רגע אחד. מגיין לנו כל הפרטים הללו?

נקדים ונאמר: בסיום אותה שנה התקיימה ועידה עולמית בניו יורק של משתילי לב. מטרת הוועידה הייתה שיפור ויעול תחום ההשתלה, ונאמו בו טובי הרופאים מרחבי תבל.

ביום האחרון של הוועידה, נתנו לכל רופא בכיר לנאום במשך חמישה רגעים, ולספר חוויה אישית שעברה עליו במסגרת ההשתלות שעשה.

עלה הרופא דגן מיוהנסבורג ואמר כי הזדמן לו רבאי יהודי והוא מעוניין לספר את החוויה שהיה שותף לה לצידו של החולה.

הוא סיפר את כל הנאמר לעיל והמשיך:

הגענו לבית-חולים. החולה פשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים התחלנו עם בדיקות מהירות של תפקוד הכליות ומחזור הדם. החולה היה מרוגש מאד. לא הייתה לו אפשרות ליצור קשר עם בני משפחתו הממתנים בתקוה ובחרדה בישראל. הוא אמר לי כי אסור לו לעשות פעולות מיותרות, רק מה שמוכרח להצלת חייו.

המשכנו להזדרז והוא כבר נשכב על שולחן הניתוחים. באותו רגע שאלתי אותו: 'האם יש לך מה לומר ברגע הזה?'

הוא רצה להודות לי על כל מה שעשיתי למענו, ומה שאני מתעתד לעשות למענו בלילה הזה. אז הוא אמר לי 'תודה' והוסיף: 'דוקטור, אני כעת נותן לך את כל הלב שלי!'

באותו רגע חשבתי לעצמי: רק בן לעם-היהודי יכול ברגע קשה כזה, כשהוא בודד ורחוק על שולחן ניתוחים, וכאשר הסיכויים לא לקום לאחר הניתוח לא קטנים, לחשוב על הרעיון של המשפט שיצא מפיו: "אני נותן לך את הלב שלי" - -

אני חושב שרק למי שיש לב גדול, יכול להודות בכזו צורה!

(גליון איש לדעהו פר' שמיני תשפ"ב)

חיפשו ומצאו...

עטוף לבנים ובטלית מצויצת עזב הרב שטיגליץ את בית הכנסת, בעוד הרופא דוחק בו: מהר! מהר! אם נצא מיד, כנראה נצליח להתחיל בניתוח ההשתלה בחצות לילה.

אם לא - אנו עלולים לאבד את הלב!

כך, עטוף וחרד מהרגע הגורלי בעיצומו של יום הכיפורים, נכנס הרב שטיגליץ אל הרכב והנהג של הרופא יצא לדרך בנסיעה מהירה ומואצת לעבר בית החולים.

תושב בני-ברק, איש מורם מעם באמונתו וצדקותו, חלה בליבו. יום רדף יום, חודש ועוד חודשיים, והרופאים הודיעו: חובה להחליף את הלב. לפני ארבעים שנה השתלת-לב הייתה כרוכה בסיכונים רבים מאד, כפלי כפליים מהיום. יחידים לקחו את הסיכונים.

אותו יהודי, הרב שטיגליץ שמו, התייעץ והחליט לצאת ליוהנסבורג, דרום-אפריקה, להמתין להשתלת לב. הנסיעה והתקווה היו כרוכים בציפייה ממושכת אחר לב של גוי שבני משפחתו מוכנים או רוצים לתרום לחולה.

♦ ♦ ♦

התמקם בדירה סמוך לקהילה החרדית ביוהנסבורג. כיון שהיה חולה מאד, נזקק רבות לבקר בבית-חולים, ועמד בקשר ישיר עם הרופא משתיל-הלב. פעם בשבוע בדק אותו הרופא והדריך על כל צעד.

כך המתין מראש חודש אלול. בראש השנה התפלל עם כל הקהילה - עד תפילת 'כל נדר' שנאמרה בבכיות והתרגשות רבה.

באותו זמן בו שפכה הקהילה היהודית את ליבה בתפילת מעריב של ליל יום כיפור, פגעה מכונית בצעיר בעיר. הוא היה במצב אנוש, לקראת מוות בטוח, ומשפחתו הסכימה להעניק את הלב שלו.

הרופא טלפן לאכסניית הרב שטיגליץ, אך אין קול ואין עונה. הלב הגיע לחדר הניתוחים במהירות האפשרות, אך למרות אמצעי הקירור והשימור תוקף השימוש של לב הוא קצר ביותר. מכיוון שבאכסניה של הרב שטיגליץ לא ענו, התארגן בית החולים להציע את הלב לחולה אחר.

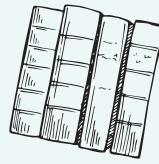
בסייעתא דשמיא, אמר אחד הסניטרים לרופא כי שמע שהיום הוא 'יום-קדוש' ליהודים. רופא כל בשר ומפליא לעשות הכניס בליבו של הרופא להתאמן. הוא קפץ לרכב ופשוט נסע לבית הכנסת המרכזי ביוהנסבורג ושאל את המתפללים: 'האם יש כאן ראביי שטיגליץ מישראל?'

באותו רגע חשבתי לעצמי: רק בן לעם-היהודי יכול ברגע קשה כזה, כשהוא בודד ורחוק על שולחן ניתוחים, וכאשר הסיכויים לא לקום לאחר הניתוח לא קטנים, לחשוב על הרעיון של המשפט שיצא מפיו: "אני נותן לך את הלב שלי"...

שפתי הצחצחות רוחשות: ריבונו של עולם, עזור לי, איני מסוגל יותר, כוחותי אזולים. אתה, השם יתברך, כל יכול, עזור לי, שלא אניע לידי חילול שבת. אני רוצה לעצמי את הפסוק: 'יוציאם מחושך ועלמות ומוסרותיהם יתקן', וזה לא יאומן קודא: אני מרגיש שאני יכול לנענע את הים...

את הסיפור כולו שמענו מגיבור המעשה, ידידי הרה"ג רבי אריה לייב אלבום שליט"א, ראש כולל 'אליבא דהלכתא' דחסידי נדבורנה, החושף כאן לראשונה את כח התפילה בימי הפורים כפי שחוה בעצמו, את הישועה לה זכה בזכות דמעותיו ותפילתו ביום

הפורים, כדי ללמד את כולנו:

אחים יקרים, לכולנו יש משהו שמעיק עלינו, צרה שיושבת לנו על הלב. השבוע מגיע הרגע הגדול בו נוכל להיפרד מהצרות שלנו אחת ולתמיד, להיוושע בתשועת עולמים.

ביום הפורים שערי שמים נפתחים לרווחה, כל יהודי יכול לפעול בו את הישועה אליה הוא נכסף. אחים יקרים, בל נחמיץ את ההזדמנות, בל ניתן ליין לבלבל ולסחרר אותנו... השבוע הזמן לפעול, ביום הפורים כדאי לבוא אל המלך ולהתחנן אליו. לא לחסוך בכוחות, לא להתקמצן על התפילות... אם לא עכשיו – כשערי שמים פתוחים – אימתי. הבה ננצל את עת הרצון לתפילה נרגשת מעומקא בליבא, הבה נעמוד בשער המלך בלבוש שק ונזעק זעקה גדולה ומרה. כי רק כך נזכה לצאת מלפניו בלבוש תכלת וחור ועטרת זהב גדולה, וכולנו – כל המצפים לישועה – נזכה לצהל ולשמוח בישועת ה'!

כשזקני הגה"ח רבי ישראל יצחק פומרנץ זצ"ל שהה במדינת רוסיה בתחילת מלחמת העולם השנייה, הוא ניסה לברוח משם אל מדינת ליטא, בכדי שיוכל לחיות במקום בו לא יצרו את צעדיו ברוחניות ויתאפשר לו לחיות חיים של תורה ומצוות. אולם נסיון הבריחה לא צלח, והוא נתפס ונכלא בכלא הרוסי הידוע לשמצה. בעת שהותו בכלא, היו אנשי הנק.ו.ד. מוציאים אותו לחקירות שונות ומשונות, ומטרידים אותו כאותה הלכה שבידוע שעשו שונא ליעקב. על הסבל הנורא שחוהו זקני בין קירות הכלא, אין צורך להאריך. ניתן לשער את המצב החמור בו היו מצויים האסירים בכלל, והאסירים היהודים בפרט. שלטונות הכלא היו מתעמרים באסירים, ונוסף גם הוא על שונאינו, האסירים הגויים היו מציקים לאסירים יהודים. וכך הוא מצא את עצמו, יהודי בודד בין שבעים זאבים.

היה מספר זקני על שהתרחש בבוקרו של אחד מימי השבת בהם הוא היה בכלא הנורא: בחוץ השמש האירה בעוז, אך אורה בקושי חדר פנימה. למרות אוירת החולין מבית ומחוץ, הרי שבלבי הרגשתי את קדושת השבת. עמדתי בפינת החדר, שקוע בתפילת שחרית של שבת, ולפתע קול שקשוק מפתחות נשמע מן הפרוזדור. הדלת נפתחה ושוטרים חמושים עומדים בפתח: היי, ז'יד, בוא אתנו תיכף. מוחי פעל בקדחתנות: האם זו חקירה? והלא ממנהגי המקום הוא שהחקירות מתנהלות רק בלילות. מה, למען ה', רוצים רשעים אלו מחיי. מצאתי עצמי בחדר ההנהלה של הכלא.

הקצין, נינוח שלא כהרגלו, מפיס אותי: "אל תפחד, אין זו חקירה. אנו זקוקים לטביעת האצבעות שלך". הוא לא ממתין שאעשה משהו. תיכף הוא מחזיק בכף ידי, מטבילה בדיו, ופוקד בקול מצוה: חתום שאכן זו טביעת האצבעות שלך. אני מתנצל ועונה לו: איני יכול! שבת היום ואסור לי לכתוב או לחתום. נכון אני לחתום על המסמכים היום בלילה או מחר בבוקר.

והקצין פוער זוג עינים תמהות: מה זאת אומרת? מה היא אותה

שבת עליה אתה סח? הסברתי לו בשפה ברורה: יהודי אני! שומר תורה ומצוות. הקב"ה נתן לנו תורה ומצוות בהר סיני והוא שציווה עלינו לשמור את יום השבת. ביום זה אסור לנו לעשות כל מלאכה. לכן אחתם ברצון הלילה או מחר, אך לא עכשיו.

פני הקצין אדמו מזעם, והוא צעק: אתה מפר פקודה, אינך בן חורין כאן. פה בבית הסוהר, עליך לעשות כל מה שפוקדים עליך. אך אני בשלי: שבת היום, הקב"ה פקד עלי לשמרה, והוא המפקד העליון שלי בעולם, ורק לפקודותיו אציית. הקצין יצא למסדרון וקרא בקול גדול: בוריס. אל החדר נכנס חייל גבוה, בעל תווי פנים יהודיים. במילים ספורות הסביר הקצין לבוריס הלז אודות האגוז הקשה לפיצוח, היושב לפניו. החייל, שאכן היה יהודי, החל לדבר אלי באידיש: למה לך להתעקש? וכי אינך מכיר את הנק.ו.ד. שנפש חיה שווה בעיניה כקליפת השום. כאן, בכלא, אין איסור לחלל שבת, בפרט שעל הפרת פקודה עלולים לדון אותך למוות, ואם באמת שומר מצוות אתה, ודאי שמעת כי פיקוח נפש דוחה שבת.

סירבתי לשמוע את דברי החייל ועניתי לו בתקיפות גלויה: אל תסית לדבר עבירה, חבל על דבריך. יהודי אני, ולא אחתום בשבת.

הקצין הגוי לא הבין אמנם את דברי, אך טון דיבורי התקיף היה ברור לו די והותר. כעסו רק גבר, והוא החל להמטיר עלי צרורות של קללות ואיומים. אך משראה כי סגנון זה אינו משפיע עלי, ניסה לשכנעני באופן אחר: אם תחתום – תשתחרר מחר יותר, וגם יהיו לך תנאי מאסר טובים יותר. תקבל ליטר חלב וגם ידקות כאוות נפשך, הכל אתן לך ובלבד שתחתום תיכף ומיד.

אך ידי נשארו שלובות, אף לא קרבו אל העט. הקצין קם ממקומו, והוא צועק עלי: אתה חותם? ואני משיבו ברוגע: לא! תשובתי השלווה הוציאה אותו משלוות רוחו, והוא פקד להוליך אותי לצינוק. תאים רבים לעגישה יש בבית הסוהר. כל תא

קרני בשם צינוק. הצינוק הוא חדר זעיר וכולו עשוי בטון. אין בו חלון, רק דלת פלדה, המובילה אל הפרוזדור הארוך. בדלת חור קטן, דרכו מציץ השומר אל התא, לראות האם הכלוא בצינוק המחניק עודנו בין החיים... הוכנסתי לצינוק בחבטות עזות. החייל חבט בי בחזקה בכל גופי. ואני כמובן, פרצתי בבכי.

הקצין שליווה אותי אל הצינוק פקד: "הבא סמרטוט וסתום פיו של הבכיך". ואילו אני מלמלתי: לא אצעק יותר. אני מבטיח שלא אצעק. והקצין, כאילו נענה להפצרתי, ובמקום סמרטוט העניק לי סטירות לחי מצלצלות. אני, את הבטחתי קיימתי. אמנם הדמעות זלגו כמים, אך שום הגה לא יצא מפי.

והקצין לא יכול היה להרגע: האם עכשיו תחתום? ואני בשלי: לא! הקצין פוקד על החייל: קשור אותו! והוא תיכף שולף חולצה משונה: ארוכה עד לרצפה ושרווליה ארוכים במיוחד. החייל מלביש אותי בחולצה המזרזה ששרווליה גשרכים על הארץ, וכעבור רגע, הוא מפיל אותי ארצה, את ידי ורגלי הוא קושר אלה לאלה מאחורי גבי על ידי שולי החולצה והשרוולים הארוכים. בחזקה מרים אותי

**שפתי הצדיקות
רוחשות: ריבונו
של עולם, עזור לי,
איני מסוגל יותר,
כוחותי אוזלים. אני
לוחש לעצמי את
הפסוק: 'ויציאם
מחושיך ועלמות
ומוסדותיהם ינתק',
והלא יאומן קודא:
אני מרגיש שאני
יכול להעניק את
היד...**

שפתי הצחיחות רוחשות: ריבונו של עולם, עזור לי, איני מסוגל יותר, כוחותי אזלים. אתה, השם יתברך, כל יכול, עזור לי, שלא אגיע לידי חילול שבת. אני לוחש לעצמי את הפסוק: 'וציאם מחושך וצלמות ומוסרותיהם ינתק', והלא יאומן קורא: אני מרגיש שאני יכול לנענע את היד. אני מנסה שוב, והקישורים נפתחים. הרמתי יד אחת, לא יאומן, היד מתרוממת. הושטתי יד שנייה, וגם היא נעה בחופשיות גמורה. עם שתי ידי החופשיות התרתי את רגלי מן הכבלים. מתחתני את הרגלים הדואבות. התנשמתי עמוקות וחשתי כי כוחותי שבים אלי אט אט. כששמעתי את צעדיו של השומר, חששתי שהוא יציץ ויראה כי השתחררתי, ולכן שכבתי על הקרקע כאילו אני עדיין קשור, אך תיכף שנתרחקו צעדיו התיישבתי על הרצפה הנוקשה, נרגש עד עמקי נשמתו ונתתי שבה לה יתברך אשר חולל לי נס מופלא שכזה.

המתנתי בדריכות. יושב ושוכב חליפות. עד שהייתי בטוח כי כבר יצאה השבת. ואז, הדהדה צעקתי בכל רחבי המסדרון: "הנה, אני כבר מוכן לחתום". כעבור דקות מספר, נשמע קול שקשוק מפתחות. הדלת נפתחת והקצין בפתח. אני שוכב על הארץ, מקופל כעקוד. הקצין קרב אלי, מתכופף כדי להחזיר את הקישורים, ואז הוא קורא בתדהמה נוראה: "יהודי, מי פתח לך את החבל? האלוקים שלכם תמיד עוזר לכם בשעת צרה... שתקתי. וכי מסוגל אני להסביר לו, לגוי הרשע, שיש און הקשובה לתפילה מלב נשבר.

בחצי הלילה חזרתי לחדרי, תא מספר מאה שלושים ואחת. השמועה אודות נס העקידה, שארע לי, עשתה כנפיים. הגויים הביטו עלי בתמהון ובהערצה. קשה היה להם להאמין למשמע אוזניהם, אך לדידי, הנס האמיתי היה עצם יכולתי להביט בעיני השטן ולומר: 'אירא בעיניך', לדעת שהשבת יקרה היא מכל מחיר, ונכונים אנו למסור נפש בכדי לשמור עליה.

(ספיר ויהלום פר' כי תשא ע"ח - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

אותו 'כוס תה' עצמו כשאתה שותה אותו באמצע השבוע אין בו ולא כלום, מלבד החום הטבעי של המים החמימים... ואילו כשאתה לוגם ממנו במוצאי שבת קודש, לכבוד מוצאי שבת, ללוות בו את המלכה, הרי הוא מתהפך מכוס תה פשוט לתרופה נפלאה יקרת ערך!

בעל המעשה דגן הוא אברך כולל בעל משפחה גדולה, שמצא את עצמו בערב חג הפסח במצב קשה במיוחד. לא די שהיה עליו לגייס כספים להוצאות החג, עוד השתרגו עליו חובות רבים שבדיוק עכשיו הגיע עת פירעונם. החג הלך והתקרב, ובידו לא היה מאומה. היה זה יום אחד של ערבי פסחים, הוא הלך ברחוב ופגש לתומו ידיד טוב, הלה נראה משולהב ביותר ועם פנים קורנות וחגיגיות. מה פשרה של צהלת הפנים הבלתי שגרתית בסתם יום של חול? הידיד נפנה אליו והסביר לו בעצמו: הוא חווה היום מקרה מיוחד של השגחה פרטית.

כבר זמן מה הוא מנסה לפגוש מישהו לצורך דבר מה חשוב

החייל אל על, משל שק תפוחי אדמה הוא מחזיק בידו, ומשליך אותו בזעם על רצפת הבטון הנוקשה.

נשארתי שוכב על בטני, עקוד כמו שור לשחיטה. הקצין יוצא מהצינוק בזעם. הדלת נטרקת, ואילו אני, שלווה מזדה צונחת עלי. בראשי רוחשים מחשבות ממחשבות שונות: מאושר אני עלי אדמות, זכיתי להצטער ולהתייסר למען שבת המלכה. עמדתי במבחן למען שמירת השבת, והנה אני בצינוק, זהו אושר רוחני אמיתי. הזמן חולף, אני על הרצפה, עקוד וכואב, מפעם לפעם צועק אלי החייל מהחרך שבדלת: המסכים אתה לחתום? ואני בקול צלול ובוטח משיבו: לא!

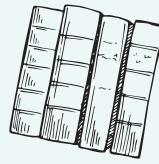
חלפו השעות. נדמה היה להם שקישורי החולצה אינם חזקים דיים, והם החליטו לחזק אותם. כבר לא יכולתי להניע אבר. בקושי רב הצלחתי לנשום. אט אט עזבוני כוחותי. הנסיון הופך להיות קשה יותר. אך למרבה הפלא מוחי המשיך לעבוד במרץ. במחשבותי עלה דמותו של רבי עקיבא. חז"ל מספרים שכאשר סרקו הרומאים את בשרו במסרקות של ברזל, שאלוהו תלמידיו: רבינו, עד כאן? ענה להם רבי עקיבא: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה 'ואהבת את ה' אלוהיך... בכל נפשך', מתי יבוא פסוק זה לידי ואקיימנו...

והיו המחשבות מתרועעות במוחי: מה פשר שאלתם של התלמידים, הן השעה היתה שעת שמד. הרומאים ביקשו להשכיח תורה מישראל, חלילה. ובעת כזאת חייב אדם למסור נפשו על קדושת שמו יתברך. גם תשובתו של רבי עקיבא אינה מובנת, וכיצד היא מתרצת את שאלתם?

ולפתע, אורו עיני. דברי חז"ל האירו לנגד עיני, כאשר ראו התלמידים את סבל רבם הקדוש, רבי עקיבא. כשהם ראו את היסורים העצומים העוברים עליו, שאלוהו: רבי, עד כאן? אכן, חייב אתה למות על קידוש השם אך אפשר למות גם בלא צער. מדוע משמים נגזר עליך למסור את הנפש בייסורים כה עצומים? ענה להם רבי עקיבא ואמר: יודעים אתם, תלמידי, שכשם שיש רמ"ח איברים ושס"ה גידים בגוף האדם, כך יש גם רמ"ח איברים ושס"ה גידים בנשמה. כל ימי הייתי מצטער מתי אקיים את מצוות 'ואהבת... בכל נפשך' בכל רמ"ח איברי ושס"ה גידי. וכעת, ביסורים קשים אלה, זכיתי לחוש את אהבתי אליו יתברך בכל איברי וגידי. ובאותו רגע הבליחה בי המחשבה: כן, גם לי נזדמנה מיתה על קידוש השם, מיתה מתוך יסורים.

לפתע, פסק ליבי מלפעום וזרם דמי כמו האט מהלכו. מחשבה פילחה את ראשי כחץ חד, בעצם, שאלתי את עצמי בחרדה, מי פסק שמצווה עלי למסור את הנפש? מנין לך שהג.ק.ו.ד. מתכוון להעביר אותך על דתך, הלא הם בסך הכל זקוקים לחתימתך, ואך במקרה הם דורשים ממך, שתחתום דווקא בשבת. להם חשוב לאכופך עליך למלא את הפקודה. זה כלל לא איכפת להם אם שבת היום או סתם יום של חול. ואילו קול אחר קורא בקרבי, זהו משטר קומוניסטי. משטר שהכריז במפורש מלחמה גלויה בה ובתורתו.

כוחותי הולכים ואזלים. מחשבות שונות מתרועעות בראשי. קול אחד קורא לי, חתום! ואחר זועק ממעמקי לבבי, אל תחתום! - לבי פועם בחוזקה. מי יודע אם עוד רגעים ספורים אהיה עדיין בעולם הזה... ומהחור שבדלת שוב מציצה עינו של השומר: התחתום כבר? כמה זמן תחשוב שתחזיק מעמד? לא ענית.

הוא השיג לעצמו את החוברת עם פסוקי הביטחון והתחיל להתמסר לכך במלוא המרץ, היה זה כשבוע וחצי קודם החג. הטרדות והעבודות היו מרובות, אך בכל רגע פנוי היה נפנה ומשגן את הפסוקים הקדושים, מחדיר לעצמו את הדברים שוב ושוב, עוד ועוד, ומשיב אותם אל המוח ואל הלב. במשך שלושה ימים תמימים השקיע במשימה את כל מאודו. עוד לא היה לו קצה של מושג כיצד ייצא מהסבך, אך הוא לא היה מונח עוד בבעיות הכלכליות, עסוק היה בלהחזיר בנפשו ורוחו את אור האמונה ושלוות הביטחון.

ימים ספורים חלפו, מאורעות מעניינים החלו להתרקם לפתע מול עיניו המשתאות. מעניין מאוד, כשהיה טרוד ובהול שום דבר לא זז, רק לאחר שהצליח להירגע החלו העניינים להסתדר.

הסנונית הראשונה היתה כאשר התקשר אליו ראש הכולל שאצלו למד לפני זמן רב. הלה נותר חייב לו בשעתו סכום מכובד, ועד היום לא פרע אותו בטענות שונות ומשונות. הוא כבר לגמדי התייאש מהסכום, אך עכשיו קיבל ממנו טלפון מפתיע ובו בישור לו כי ממתין לו צ'ק על מלוא סכום החוב.

היה זה סכום הגון ששחררו באחת מהלחץ המעיק. והסנונית הזו רק בישרה על ההמשך שלא איחר להגיע.

דודתו התקשרה אליו וסיפור חדש ומעניין בפיה: הסבא נתן לה לפני סוכות (חצי שנה קודם) סכום גדול לחלקו לכל הנכדים הנשואים. כולם קיבלו אכן את חלקם ברינה ותודה, אך שמו שלו נפקד משום מה מהחלוקה החגיגית. איננה יודעת כיצד זה קרה, אך בכל מקרה הוא יפוצה כדת וכדין לפני חג הפסח המתקרב ובא. הוא יקבל גם את מנתו האבודה של סוכות, ועוד תוספת מרובה על חשבון החג הנוכחי.

וכאילו לא די בזאת, הנה התברר לו שאחד מאחיו רשם אותו שלא בידיעתו לאחד הכוללים המעניקים תמיכה לחבריהם קודם החג. בדיוק בשנה זו קיבל אותו כולל תרומה גדולה מאוד מאחד הגבירים וסכום הקמחא דפסחא היה גבוה במיוחד, כשהתורמים מאפשרים לראשי הכולל להעניק מילגה גם לאברכים עמלי תורה שאינם לומדים דוקא בין כותלי הכולל.

"סופו של דבר, הגעתי לחג כשאני גדוש ומלא ולא חסר לי דבר", מספר האברך בשמחה ובהתפעלות, "ואפילו נותרתי עם עודפים ביד".

הביצה האחרונה מקניות הפסח האדירות נאכלה זה מכבר, כסף בא וכסף הולך, אך ההתרוממות הרוחנית של שלושת ימי פסוקי הביטחון לעולם עומדת.

(בך בטחנו - שמות; גל' קבלת שבת)

ביותר, אך מחמת סיבות שונות הדבר לא התאפשר. הדבר נמשך תקופה ארוכה והעניין הציץ לו מאוד. הוא התפלל רבות להקב"ה שיצליח לקיים את הפגישה למרות המכשולים השונים. והנה היום הזה אירע לו נס אמיתי: הוא נתקל באיש במהלך אירוע מסוים, באופן מקרי ופלאי ביותר. אלא שכאן הוסיף הידיד ואמר עוד דבר חשוב. מלבד התפילות הרבות להקב"ה, הוא גם השקיע רבות באמירת "פסוקי ביטחון" כל העת, מתוך התבוננות והפנמה רבתי.

הענין של אמירת פסוקי ביטחון מובא בספרים רבים בשם המהר"ל מפראג, וכך למשל מובא בספר "מצוות הבטחון" (בהקדמה): "נמצא כתוב הגאון החסיד מופלג

בדורו נר ישראל עמוד הימיני מורנו ורבנו רבי לייב אב"ד פראג הנקרא המהר"ל מפראג, שיאמר כל אדם פסוקי ביטחון כדי לחזק

את עצמו בביטחון ובאמונה, כי זה עיקר דת הישראלי, וצריך להתחזק בזה מאוד, ואחר אמירת הפסוקים יבקש מאת ה' שיזכהו להיות חזק מאוד באמונה וביטחון כרצונו יתעלה".

עוד מובא שם בשם המהר"ל (בשם זקנו הגאון רבי חיים) כי פסוקי בטחון מסוגלים לבטל גזרות קשות, והיו אומרים פסוקי ביטחון במערכות המלחמה ושמו ביטחונם חזק בהקב"ה והיו ניצולים, וכן מסוגל הוא לומר פסוקי ביטחון לפני משא ומתן וכל עסק שהוא".

החבר קנה חוברת קטנה שמלוקטים בה כל פסוקי הביטחון המפוזרים בתנ"ך, ובכל עת שהיה יכול קרא את הפסוקים בהטעמה ובכוונה.

הוא חש בטוח בכל מאודו כי בזכות התחזקותו הגדולה באמונה וביטחון על ידי אמירת הפסוקים זכה היום לישועה שכה ציפה לה.

ואת כל המעשה הזה וכל הדברים הללו שומע מיודענו מפורשות מפי הידיד באמצע הרחוב.

הוא חש והבין שהמילים הללו נשלחות אליו במיוחד משמי שמים, כמענה אמיתי למצבו הכלכלי העכשווי. לא סתם במקרה הוא נפגש עמו עכשיו ושומע מפיו את הדיבורים המחזקים.

הוא מתהלך כל העת דאוג ומוטרד בדבר צרכי החג והחובות שעליו לפרוע - אך משמים קוראים אותו היום הזה לגדולות. אסור שמצב הקושי וחוסר הודאות ידכדך ויבהיל אותו. תפקידו עכשיו להתרומם ולהישען גם הוא בכל כוחו על אביו שבשמים.

מה שטוב כל כך לידידו - בודאי מצוין ונכון בשבילו. לא נבראו רעמים אלא ליישר עקמומיות שבלב, ולא נברא הקושי בערב החג אלא בשביל שיתחזק גם הוא באמונה וביטחון בהקב"ה, שזהו עיקר דת הישראלי. אם זימנו אותו משמים לשמוע עכשיו על גדול העניין של פסוקי הביטחון, הרי זה אות וסימן שהדברים קשורים ומכוונים גם אליו.

פנינים על הפרשה:

גנות רדיפת הממוץ והתאוות

ואת אלה תשקצו מן העוף לא יאכלו שקץ הם את הנשר ואת הפרס ואת העזניה ואת הדאה ואת האיה למינה וגו' (ויקרא יא יג-יד). אפשר לרמוז הפסוקים האלה על רדיפת הממוץ ותאוותו. כי בעונותינו הרבים הדבר הרע הזה הוא שמסמא עיני בני אדם ומטמטם לבם ודוחה אותם מעבודת ה', ובדבר זה מצא יצר הרע טענה אלימתא לכל באי עולם, ושלט עליהם ונתנם תחת קמשלתו בדבר זה, כקטן כגדול, ואין לה דור שאין רעתו מרבה מחברו בדבר זה, העשיר לו ירבה ועינו לא תשבע עשר, והדל לא ימעיט, כי אומר לא יספיקו לו ימים ולילות לפרנסת אנשי ביתו, ואין השקט ואין מנוחה לשום אדם במחשבה ובמעשה, כמעט זו היא עבודה זרה שבזמננו חס ושלום. ועל ענין זה נתבטלה תורה הקדושה, וגם התפלות מתבטלות בשביל שמרבים בני אדם בהליכת ארחות עקלקלות, זה פרש לים וזה ליבשה וכיוצא, ואפלו המישרים במקומם, כמה וכמה אינם רוצים להתבטל ממלאכתם או מעסקיהם בשעת מנחה, ומבטלים התפלה החביבה הזו של מנחה (מדרש אגדת בראשית פ"ז א) הנקראת דורון לאלהינו (תנחומא אחרי מות ט). ואפלו המתפללים שלש תפלות, רבים בעונותינו הרבים לבם בל עינים, שכל מחשבותם לרע על הבלי עולם, והבית הכנסת להם כמאסר, שאומרים אימתי יצאו להתעסק בשקוציהם ובגלוליהם. ומדה רעה זו נשתקעה בכל באי עולם, ואין איש שם על לב לומר, מפני מה ברא אלהים אדם על הארץ, אם כדי לאכל ולשתות ולעשות רצונו וחפצו ולהניח חפצי שמים, מה הפרש בין אדם לבהמה, הרי נמשל בבהמות נדמו. ועוד, מה הפרש בין ישראל לאומות, אם לאו התורה והתפלות שבהם הבדילנו הקדוש ברוך הוא מן האומות, במה נפרים ישראל מאמות:

המבטל תורה ותפילה בגלל הממוץ כופר בהשגחה ה'

והביטא וראה, כמה אמר שלמה המלך עליו השלום בקהלת על זה, וכמה מוסר ותוכחות כתבו הראשונים והאחרונים זכרונם לברכה, ואין מי שיטה אֶזְנו וישוב לאחור. והאנשים הלהוטים אחר רדיפת הממוץ ומבטלים תורה ותפלה בגללו, נקראים בפשיטות כופרים בהשגחתו יתברך שהוא הון ומפרנס הכל, והכל תלוי ברצונו להרבות ולהמעיט, כל אשר יחפץ יעשה. דאם איתא שהם מאמינים בהשגחתו שהכל תלוי בידו, למה מבטלים תפלות, אלא ודאי כופרים ואינם מאמינים למקרא קרא בחיל (דברים ח יח) 'וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנתן לך פת לעשות חיל'. והבוטחים בה, נכרים במעשיהם הטובים, אינם מבטלים שום תפלה, ואם יש להם קביעות לתורה אינם מבטלים אותה, ואין להם להיטה כשאר בני אדם, רק משימים בטחונם בה':

האוסף ממוץ בביטול תורה ותפילה וכפירת ההשגחה יפסידנו

והנה, האנשים הלהוטים, מסוה העורון על פניהם, כי המה ראו ולא תמהו, כל הלהוט, סוף הממוץ לא ישאר בידו ולריק יגע, ולסוף נודד הוא ללחם איה' (איוב טו כג). 'ואבד העשר ההוא בענין רע' (קהלת ה יג). 'עשה עשר ולא במשפט' (ירמיה יז יא), דהינו שאסף הממוץ שלא בדת, שלא אספו רק בבטול תורה ובטול תפלה וכפירת ההשגחה, ועל זה דינו הוא 'בחצי ימיו יעזבנו ובאחריתו יהיה נבל' (שם). ועל זה הזהיר שלמה המלך עליו השלום, באמרו (משלי כג ד) 'אל תיגע להעשיר מבינתך חדל', דהינו אל תאמר שרוח הממוץ וקביעתו תלוי ביגיעת האדם וחכמתו ובינתו (קהלת ט יא), כי אם תעשה כך, תבוא לידי בטול תורה ותפלה ותבוא לכפירת ההשגחה, וסוף הממוץ לא יעלה בידך ממנו מאומה, כי ה'תעייף עיניך בו ואיננו כי עשה יעשה לו כנפים כנשר יעוף השמים' (שם פסוק ה). ומי השומע פסוק

עצות וסגולות:

מלחמת היצר (ב')

היצר בא עם שבע כחות שונים

היצר הרע מצינו (סוכה נב). שנקראו לו שבעה שמות, רע, ערל, טמא, צפוני, אבן, מכשול, שונא. והנה השבעה שמות האלה שיש ליצר הרע הם מורים שיש לו שבעה כחות, דאף על פי שמכניעו האדם מצד אחד קם עליו מצד אחר בכת אחר, עד ששבעה עדניו יעברו עלה.

(פיתוחי חותם פ' בראשית, ד"ה כי שבעתים יוקם)

הצדיק ינצח ז' כוחות שביצה"ד

ונראה לפי עניות דעתי, שזהו שאמר שלמה המלך עליו השלום (משלי כד טז) 'כי שבע יפל צדיק וקם' ורשע יפל באחת, דיש לדקדק דלמה נקט כי אם שבע פעמים דוקא. אלא לרמוז על השבעה כחות שיש ליצר הרע, שבכלם בא עליהם לצדיק ואינו יכול לו, ותרשע, בכת אחד מפילו, ולפיקר אמר 'שבע יפל צדיק וקם' ורשע יפל באחת.

(פיתוחי חותם שם)

יחיד לעצמו עונשי עוה"ב, ובזה ינצחנו

כשיצר הרע יתגבר על האדם ומבקש להעבירו על דעת קונו, ובזה מאבד גופו ונשמתו, יזכר האדם דינים וענשים של אותו עולם, ובזה יכנעו גופו ונפשו.

(פיתוחי חותם, ריש פרשת משפטים)

ההתגרות של היצר מאכילה ושתיה מיותרת

דהתגרות יצר הרע וכחותיו הם מאכילה ושתיה יתרה וכ' (ח"א קיא). ואין שמירה לאדם מיצר הרע יותר ממעוט אכילה ושתיה, כאשר חכמים הגידו.

(אלף בינה, אות מ"ה)

צריך תמיד להתפלל שינצל מהיצר"ד

זאת ההצלה שאני שואל ממך שתצילני מסמא"ל ומיצר הרע, לא הצלת שעה ולא הצלת שנים ויותר, זו ולא הצלת שנה ולא הצלת עשרה שנים ויותר, זו מלחמה תדירית כל יום ויום כל ימי חיי, ואין לי מנוחה ממנה בשום אופן עד יום המיתה, כי יצר הרע מתחדש בכל יום ואין מועיל בו רק סיעתא דשמיא, וכמו שכתוב (תהלים לו לב) 'צופה רשע' זה יצר הרע 'צופה בכל יום ומבקש להמיתו', ומאחר שהוא צדיק ה' לא יעזבנו בידו, וכ' (קידושין לא:). וזה הוא הדבר הצריך תפלות ותחנונים ובקשת רחמים תמיד, לכן אני שואל ממך שתחלצני מהם.

(שערי ארוכה, אות ח)

זה ולא יתחד ויתר לבבו, ועיניו הרואות כזה מקרי לבני אדם, ואין איש שוב לאחור:

חסרון הביטחון בה' גורם לאיסורים רבים

ועוד, בעונותינו הרבים, האנשים הלהוטים אינם חוששים לא לגזל ולא לחמס ולא לרמאות ולא לחרמים ולא לשבועות, תאות הממון ותאות נפשם בשבילה פרקו כל על. ומי גרם להם כל זה, חסרון הבטחון והאמונה. ועל זה אמר הנביא (ישעיה נ' י') 'מי בכם ירא ה' שומע בקול עבדו אשר הלך חשכים ואין נגה לו, יבטח בשם ה' וישען באלהיו, והמקרא הזה דרשוהו בזה הקדוש (ח"ג קצו). ובגמרא (ברכות ו:), על מי שרגיל לבוא לבית הכנסת ולא בא יום אחד, וקרא עליו הקדוש ברוך הוא ש'הלך חשכים' בשביל שבטל תפלה ברבים על אודות איזה רוח, ואמר עליו שהוא חסר הבטחון, שהיה לו לבטח בה' ולהשען עליו, ולידע נאמנה שהכל בידו יתברך להרע או להטיב, וזהו שנאמר 'יבטח בשם ה'', שהיה לו לבטח ולא בטח:

הבוטחים בה' אינם מבטלים שום תפילה

ובא וראה מה נאמר על מי שבטל יום אחד, על אחת כמה וכמה מה יאמר על מי שכל ימיו בעברה ומבטל בכל יום תפלה אחת או שתים, שבודאי על זה נאמר (שמואל א' ב ט) 'ורשעים בחשך ידמו', ורישא דקרא מוכח שעל זה הענין מדבר, שאמר 'רגלי חסידיו ישמר', דהיינו, שהחסידים הבוטחים בה' ויודעים באמונה שלמה בלי שום פקפוק שפרנסתם בידו יתברך, אינם מבטלים שום תפלה ולא שום קביעות תורה בשביל איזה רוח כלל, ואם פגע בהם מגול זה יצר הרע באיזה פעם ופתה אותם לבטל תפלה בשביל איזה רוח, הקדוש ברוך הוא אינו מניחם ונותן בלבם שלא ילכו עד שיתפללו. וזהו שאמר 'רגלי חסידיו' דהיינו החסידים הבוטחים בה', אם באיזה פעם רוצים ללכת ולבטל תפלה בשביל רוח, הקדוש ברוך הוא שומר רגליהם ואינו מניחם ללכת, אבל 'ורשעים' שהוסרה מהם מדת הבטחון והאמונה ובכל יום מבטלים תפלה, גם הם 'בחשך ידמו', שכל ימיהם בחשכה יתהלכו ואין נגה להם לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, כי לא שייך המסיר מדת הבטחון שיעבד ה':

החשוב שממונו הגיע אליו מצד חכמתו יפסידנו ויהיה בעצד והכל רמוז בתורתנו הקדושה, ונבוא לבאור הפסוקים: ואת אלה תשקצו מן העוף לא יאכלו שקץ הם את הנשר ואת הפרס ואת העזניה. עוף, הוא רומז לממון, כמו שנאמר 'התעיף עיניך בו', ועוד, עוף גימטריא 'ממונה', ובא החשבון בכנוי לנכח, 'ממונה', לומר דרעת הממון הוא כשיחשב האדם שמצד חכמתו ובקיאותו בא לו, דכל מי שבטח ואומר שהממון בא מצדו, עוזב ה', וסופו הממון לא ישאר בידו וינודד הוא ללחם איה. וזהו שנאמר ואת אלה תשקצו מן העוף הוא הממון, לא יאכלו, דהיינו לא תעשו ולא תהנו מן המדות המגנות האלה שרצה להזכיר, כי שקץ הם. ועוד, לא יאכלו לומר, הרודף מדות רעות אלה של הממון, סוף שלא ישאר הממון בידו ולא יאכל ולא ינהה ממנו, כי יתקיים בו 'התעיף עיניך בו ואיננו'. וזהו שנאמר את הנשר, דהיינו סוף שירע לממון הזה 'כנשר יעוף השמים'. ואת הפרס, לשון 'פרס פריסת מלכותך' (דניאל ה כח), שיתפזר וישתבר הממון ההוא והלך ילך מידו. ואת העזניה אותיות 'עז נהל', שלאחר שברוח יברח מידו הממון ונשאר ריקם, תחת שהיה בעליו בתקף ועזות כמו שנאמר (משלי יח כג) 'עשיר יענה עזות', עכשו

יחזר לאנחה ונהי, וזהו 'עז נהל', תחת עז, נהי:

צריך להתרחק מכל מדה מהמדות הללו

כל אלה המדות שזכרנו של רעת הממון, התרחק מהם ולא תתדבק אפלו באחת מהם, כי הדבק אפלו באחת מהן, הסיר מדת הבטחון ממנו וכופר בהשגחתו יתברך, ומבטל תורה ומבטל תפלות ובא לידי גזל ולידי שבועת שקר, ולבסוף לא ישאר בידו מאומה: ה' ברחמי הרבים ירחיקנו וירחיק בני ישראל מתאוות הממון ומכל תאוות יצר הרע, אמן כן יהי רצון:

(פיתוחי חותם פרשת שמיני)

רעת רדיפת הממון ותוצאותיה

למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני, הבטחים על חילם וברב עשרם יתהללו, אח לא פדה יפדה איש לא יתן לאלהים כפרו, ויקר פדיון נפשם וחדל לעולם (תהלים מט ו-ט). הנה דוד המלך עליו השלום בא להוכיח בני אדם על הדברים המטרידים אותם מעניני העולם הבא, וברוח קדשו דעקר המטריד האדם הוא רדיפת קבוצת הממון, אין נגע יותר מזה, כאשר עיניו הרואות כי להיטות הממון היא הגורמת כל הרעות, והיא סבה לבטול תורה ולבטול תפלה וכונתה לבטול המצוות. והנה בני אדם מסמיית עיניהם בעונותינו הרבים כשכל ימיהם להוטים אחר קבוצת הממון, ואומרים בדעתם אין עון ולא חטא בדבר, מאחר שאינם עושים עברות, רק טורחים למצא טרף להחיות נפשם ונפש בני ביתם ולעשות כל הצריך להם. ואם תמצוי לומר קבצו כל הצריך, יאמרו הזמן ארך ויקר בא לעולם ולא תדע מה ילד יום, ולפיכך אין לנו מנוחה מקבוצת, כל אשר נוכל לקבץ נקבץ. אבל בעונותינו הרבים סברתם רעועה, כי בשלמא אם לא היה בטול תפלה ומצוות בזה, מוטב, אף על גב דיש בטול תורה, אבל כיון דדבר זה גורם לבטול תפלה ומצוות, נמצא שהעקור על מה שבאו לזה העולם חסר, כי לא בא האדם לזה העולם כי אם על מצוות ומעשים טובים, ואם יעסק בהבלי העולם ויניח העקור, כל טענותיו בטלים. והנה בעונותינו הרבים כשהרגלו בני אדם בענין זה, איש את אחיו ואיש את רעהו מישרים זה הענין, ואומרים זה לזה כך יפה לנו לעשות להחיות נפשותינו ונפשות בני ביתינו, ומתלמדים זה מזה, והולכים בענין הרע הזה. והנה מלבד שיש בדבר זה בטול תורה ותפלה ומעשים טובים כאמור, יש בזה רעה גדולה ועברה תקרא, כי כל הלוט אחר הממון מבטל השגחתו יתברך, כי מקרא מלא הוא (דברים ח יח) 'וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנתן לך כח לעשות חיל, ותרגם אונקלוס דיהיב לך עצה למקני נכסין, וזה הלוט בעונותינו הרבים, כיון שהוא מבטל עבודת ה' בעבור ענין זה, גלי אדעתיה דאם אינו טורח הרבה אינו משיג מה שמשגיג, ובזה הדבר מבטל השגחתו יתברך, ועברה תחשב לו. וזה הענין מונע מבני אדם גם זכירת יום המות כדי להכין להם צדה, כי מאחר שנטרדו בענין זה, ומורים התר באמרם שכיון שאינם עושים עברות אין להם ענין לעולם הבא, וטח מראות עיניהם מהשכיל לבותם, כי צריך שיידעו באיזה זכות זכו לחיי העולם הבא, כי עולם הבא אין אדם זוכה לו כי אם על ידי מעשים טובים, וכיון שמבטל בשביל הבלי העולם מצוות ומעשים טובים, במה יירש עולם הבא: (דורש טוב, דרוש ו' לנפטרים)

מסכת יבמות דף כ-כו

עליו בבית הכנסת כדין עני המהפך בחררה, ובודאי שזה דבר שאין לו שחר, ואין להביא ראיה מדברי רבא בסוגייתו שאמר שכל שאינו מקיים דברי חכמים נקרא רשע, שזה לא נאמר אלא בדברים שגזרו אנשי כנסת הגדולה ופשטו בכל ישראל כגון שניות לעריות שעל זה דיברו בסוגייתנו, וכתב שזה אינו צריך לפנים. והוסיף עוד שאפילו בדבר שנקרא רשע מכל מקום לא הותר לקרותו רשע רק אם יתקיימו שני תנאים, הא' שהוא דבר שאיסורו ברור ונדוע לכל וגם לזה העובר וודאי פושע הוא, הב' שידוע שעומד ברשעו כגון שנשא שניה לעריות ואינו מגרשה. אבל העובר על איסור דרבנן כגון מי שהרים ידו על חבירו שנקרא רשע, חלילה לומר שהותר מעתה לכל ישראל לקרותו רשע כל ימיו.

ובחפץ חיים (כלל ד במ"ח סק"ז) נקט שדברי רבא שהעובר על דברי חכמים נקרא רשע נאמרו בכל דברי חכמים ולא רק בתקנות אנשי כנסת הגדולה, ונקט שבכלל מה שאמר רבא שנקרא רשע הוא שמוותר לגנותו על כך ולהכריז עליו שהוא רשע, ומכל מקום אף הוא כתב שלא התיר רבא לגנותו על כך אלא אם כן עבר על העבירה בפרסום שבלאו הכי יודעים מזה הרבה אנשים, שאם לא כן אסור לפרסם את גנותו משום איסור לשון הרע, או שדיבר רבא במי שעבר על האיסור כמה פעמים שעבור זה ודאי מצוה לגנותו כיון שמוכח שאין פחד אלקים לגד עניו.

חכמת האינטליגנציה והזוהם בכוכבים ומזלות

בגמ': ואמרו לי כלדאי מלפנא הוית אמינא אי גברא רבה הוינא אסברא מדעתאי מקרי דרדקי הוינא אשיילה מרבנן דאתו לבי כנישתא (יבמות כא, ב).

אמר רב חסדא, אמרו לי כלדאי והם החוזים בכוכבים, שאהיה מלמד, והסתפקתי אם אהיה גברא רבא או מלמד דרדקי. ומבואר בזה שרב חסדא החשיב דברי החוזים בכוכבים וקיבל דבריהם כאמיתיים. ונחלקו הראשונים בענין זה, אם יש אמת

שאמרו בסוגייתנו שהעובר על דברי חכמים נקרא רשע, נפקא מינה בזה גם לענין שהוא פסול מחמת כן לעדות.

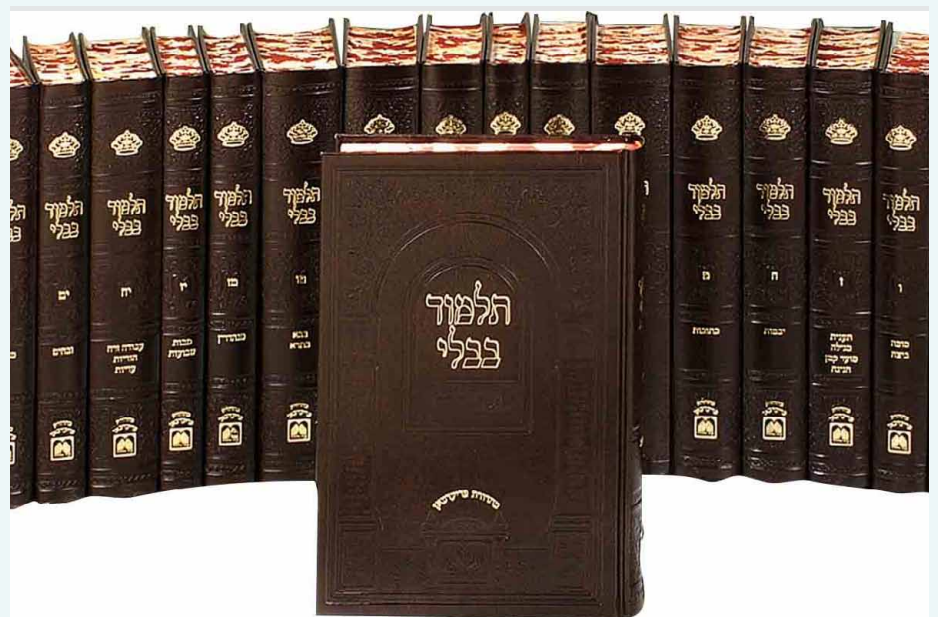
וכן כתב בשו"ת עמודי אש (קונטרס מקל חובלים ס"ק טז) על מה שכתב בפרי מגדים (או"ח סי' צ א"א סק"ט) שמי שמתפלל אחורי בית הכנסת בשעה שהצבור מתפללים, שמבואר בגמרא (ברכות ו:) שנקרא רשע, אפשר שפסול לעדות מדרבנן כמו שכתב הרמב"ם (עדות פ"י ה"א) שהרשעים פסולים לעדות מן התורה, שנאמר (שמות כג א) אל תשת ירך עם רשע להיות עד חמס, מפי השמועה למדו אל תשת רשע עד. ואף על פי שלא מצאנו מכת מרדות לעובר על איסור זה ומתפלל אחורי בית הכנסת, יש לומר שנקרא רשע ומחמת כן הרי הוא פסול לעדות אף שאינו מחויב מלקות. ובעמודי אש תמה על מה שהגיה הפרי מגדים שדין רשע תלוי במלקות, שהרי בסוגייתנו מבואר שכל העובר על איסור דרבנן נקרא רשע, ואם כן הוא הדין שפסול לעדות, ובכל איסורי דרבנן מידי ולא רק באיסורים שיש בהם מכת מרדות.

אמנם בשו"ת חוות יאיר (סי' מב) כתב שאין לומר ששעל כל דבר אשר חלף ועבר איש על ענין אשר אין לעשותו לכתחלה יהיה נקרא רשע ויהיה פסול לעדות ויוכרז

העובר על דברי חכמים נקרא רשע

בגמ': אמר אביי כל המקיים דברי חכמים נקרא קדוש, אמר ליה רבא, וכל שאינו מקיים דברי חכמים קדוש הוא דלא מיקרי, רשע נמי לא מיקרי, אלא אמר רבא קדש עצמך במותר לך (יבמות כ, א).

כתב מהר"י אלגאזי בספר ארעא דרבנן (אות תצט), שעני המהפך בחררה שאמרו עליו חז"ל (קידושין נט). שנקרא רשע, הסתפקו בו אם נקרא רשע מן התורה ופסול הוא לעדות או שמא רק מדרבנן נקרא רשע. והביא ראיה מדברי הרמ"א (חו"מ סי' לד ס"ד) שכתב שהמגביה ידו על חבירו להכותו פסול לעדות מדרבנן, ומוכח מדבריו שגם מדברי סופרים נקרא רשע ופסול לעדות עכ"פ מדרבנן. והחיד"א בעין זוכר (מערכת העי"ן סי' ז) הבין שכוונתו היא להסתפק אם העובר על איסור דרבנן נקרא רשע ולפי זה יתכן שעני המהפך בחררה אין איסורו אלא מדרבנן, או שמא אין העובר על איסור דרבנן נקרא רשע ועני המהפך בחררה שנקרא רשע הוא כיון שאיסורו הוא מדאורייתא. ותמה עליו החיד"א שהרי בסוגייתנו מבואר שמי שעובר על איסור דרבנן נקרא רשע, ומה הסתפק בזה מהר"י אלגאזי. ומבואר שלדעת החיד"א מה

והביא גם מה שכתב בנמוקי יוסף (סנהדרין טז: ד"ה ת"ד), שמה שאדם מכיר במערכת הכוכבים ומהלכן כגון אלו הוברי שמים החוזים בכוכבים אין זו בכלל נחש, שזו חכמה גדולה וגזירה שגור הקב"ה מששת ימי בראשית להנהיג עולמו בכך, על כן יתפלל כל חסיד לבטל ממנו גזירת המזל כי מאת אדון הכל בא הכל ובידו לשנות ולעשות כחפצו. ומיהו רבותינו ז"ל הזהירו לבל ישים אדם מחשבתו באלו הדברים, ויתלה אדם עצמו במי שאמר והיה העולם, והוא ברחמיו יציל עבדיו מפגע רע.

ולמעשה פסק בשו"ע (שם ס"א) שאין שואלים בחוזים בכוכבים, ואין ברור אם כוונתו כרמב"ם שהאיסור הוא משום שאין בהם ממש או כהרמב"ן שהאיסור הוא משום תמים תהיה. והרמ"א ביאר דבריו שטעם האיסור הוא משום תמים תהיה וכדעת הרמב"ן. ובספרי דבי רב (שופטים פ"י ד"ה ודע) כתב שמדברי השו"ע נראה שפסק כהרמב"ן שאם נודע לו דבר מדברי החוזים בכוכבים בלי שישאל אותם, צריך לחשוש לדבריהם, ותמה על השו"ע שפסק כרמב"ן ולא כרמב"ם, והעלה בצ"ע. וע"ע מה שהאריך בזה בשו"ת וישב הים (ח"א סי' יג, ונדפסה בספרו תמים תהיה), ומש"כ בעבודת המלך (על הרמב"ם שם) בשוב דברי הגמרא על האמוראים שחששו לדברי כלדאי לפי דעת הרמב"ם.

כמו שהזהירה מהשקר. וכן כתב גם באגרת תימן. וכן דעת רבינו יהודה בן הרא"ש בשו"ת זכרון יהודה (סי' צא), והביא כן בשם הרמ"ה ורבינו יונה. ובתפארת ישראל (סוף קידושין ביכין ובבועז) האריך הרבה בזה על פי שיטת הרמב"ם, וכתב שאין כח ביד המזלות אפילו כאמצעי בין גזירת הבורא יתברך ובין הבריות התחתונות להנהיגם, בין באלו שעושים רצונו של מקום ואפילו באלו שאינם עושים רצונו של מקום, ואין להם כח כלל ועיקר.

אך דעת הרמב"ן (בתשובות המיוחסות סי' רפג) היא שיש ממש בדברי החוזים בכוכבים, והביא ראיות מכמה מקומות שחששו חז"ל לדברי החוזים בכוכבים וכמעשה רב חסדא בסוגייתו. וכתב שעל פי הטבע סדר ההנהגה הוא על פי הגזרות הנראות במהלך הכוכבים, אלא שלפעמים הקב"ה עושה נס ליראיו לבטל מהם גזרת הכוכבים, והם מן הנסים הנסתרים שהם בדרך תשיש של עולם שכל התורה תלויה בהם, ולפיכך אין שואלים בהם אלא מהלך בתמימות שנאמר (דברים יח ג) תמים תהיה עם ה' אלהיך. ואם ראה בכוכבים דבר שלא כרצונו, עושה מצוה ומרבה בתפילה. אבל אם ראה באצטגנינות יום שאין טוב למלאכתו נשמר ממנו ואינו סומך על הנס, שאסור לבוא נגד המזלות ולסמוך על הנס. ובבית יוסף (יו"ד סי' קעט ד"ה כתב הרמב"ם) הביא דברי הרמב"ם והרמב"ן,

בדברי החוזים בכוכבים אם לא, ולדעת הסוברים שיש ממש בדבריהם באיזה אופן מותר לשאלם ובאיזה אופן הדבר אסור משום איסור לא תנחשו ולא תעונו, ויש שחילקו בין אופנים שונים של אצטגנינות וכמו שיתבאר.

דעת הרמב"ם (עבודה זרה פ"א ה"ח-ט) שאין ממש בדברי החוזים בכוכבים, וכתב שהמעוננים שאסרה התורה אלו נותני עתים שאומרים באצטגנינות יום פלוני טוב יום פלוני רע יום פלוני ראוי לעשות בו מלאכה פלונית שנה פלונית או חדש פלוני רע לדבר פלוני. ואסור לעונן אף על פי שלא עשה מעשה אלא הודיע אותן הכוזבים שהכסילים מדמים שהם דברי אמת ודברי חכמים, וכל העושה מפני האצטגנינות וכיון מלאכתו או הליכתו באותו העת שקבעו הוברי שמים הרי זה לוקה שנאמר לא תעונו. ובפירוש המשניות (עבודה זרה פ"ד מ"ז) האריך בזה ופירט קצת מדרכי החוזים בכוכבים, וכתב שהפילוסופים השלמים אינם מאמינים בדברים אלו אלא צוחקים מהם ומאלה החושבים שיש להן השפעה. וכתב שרוב בני האדם ואולי כולם מרומים בהם תרמית גדולה מאד, ובהרבה דברים מסוגם, ויחשבו דברים אמיתיים, ואינם כך, עד שהטובים החסידים מאנשי תורתנו חושבים שהם דברים אמיתיים אלא שהם אסורים בגלל התורה בלבד, ולא ידעו שהם דברים בטלים כוזבים שהזהירה מהם התורה

כבוד גר לאביו הנכרי

בגמ': אמר ליה רבא לרב נחמן חזי מר האי מרבנן דאתא ממערבא ואמר בעו במערבא גזרו שניות בגרים או לא גזרו שניות בגרים (יבמות כב, א).

בגמרא מבואר שאסור לגר לישא את אחותו, ואף על פי שגר שנתגייר כקטן שנוולד דמי ואם כן אינה נחשבת אחותו ומותר לו לישאנה מדאורייתא, מכל מקום מדרבנן אסור לישאנה כדי שלא יאמרו שעל ידי שקיבל על עצמו יהדות הוקלו מעליו איסורים שהיה חייב בהם לפני שנתגייר, שלפני כן היתה אסורה לו כיון שגם בני נח נצטוו על איסורי עריות ועכשיו מותרת לו, ונמצא שיאמרו שבאנו מקדושה חמורה לקדושה קלה.

ומתוך דברים אלו כתב הרמב"ם (ממרים

שקנן שקונה בו הנכרי אין הישראל קונה בו. ואם כן יש לומר, שהגם שקנן שעשה אדם פעם אחת הרי הוא מועיל לו לעולם, היינו דווקא כל זמן שהוא בר אותו קנין, ולכן ישראל אינו צריך לחזור ולזכות בנכסיו כיון שלעולם הוא ישראל ונכרי אינו צריך לחזור ולזכות בנכסיו כל זמן שהוא נכרי. אבל גר שנתגייר, כיון שמשעה שנתגייר אינו בר אותו קנין שקנה בו את הנכסים בגיותו, פקעה בעלותו מהם ושוב אינם שלו. ומה שלא נזכר בש"ס שגר שנתגייר כל הקודם לזכות בנכסיו זכה, ולא אמרו כן אלא בגר שמת ואין לו יורשים, הוא כיון ששקדו חכמים על תקנת הגרים, שאם יפסידו את כל ממונם כשיתגיירו יתעכבו כל הגרים מלהתגייר כיון שאדם מעמיד עצמו על ממונו, ולכן תקנו חכמים מכח הפקר בית דין הפקר שישארו הנכסים בחזקת הגרים ולא יוכלו אחרים לזכות בהם. וכיון שכל זכותו בנכסים היא מכל תקנת חכמים, אם כן במקום שעל ידי זכיה זו יבא לידי איסור, כמו בנידון השאלה שהיה לו חמץ בפסח ואם יקנו לו חכמים את החמץ יעבור עליו בבל יראה ובל ימצא, במקום זה לא הקנו לו חכמים את החמץ, ואינו עובר עליו.

ומכל מקום מסיק במחנה חיים שכל דבריו אלו הם להרחיב גבולי תורה בהערה חדשה, אבל לסמוך לדינא חלילה אין לנו כח לחדש בלי מקור לסברא זו בגמרא ובפוסקים [ועיי"ש עוד].

אך במקור ברוך (גינצבורג, ח"ב סי' מ) כתב בשם הגר"י רבינוביץ מפנוביץ, שגר שנתגייר יכול גם למכור את בניו הגויים

הרמב"ם והשו"ע וכמו שנתבאר. וע"ע ודרשת וחקרת (ח"ג חו"מ סי' יז).

ישראל שמכר חמצו לנכרי בערב פסח, ונתגייר הנכרי בחול המועד

בגמ': לכו מגירה גופא אחרינא היא (יבמות כג, א).

בשו"ת מחנה חיים (ח"ג סי' לא) נשאל בדבר ישראל שמכר חמצו לנכרי בערב פסח כדת וכדין, ובחול המועד של פסח הוא נתגייר הנכרי ההוא ולא ידע שצריך לבער את החמץ שקנה בערב פסח, ונשאר החמץ ברשותו עד לאחר הפסח. ודן אם החמץ אסור בהנאה כיון שמשעה שנתגייר הרי הוא מחויב בביעורו או שמא יש לצדד שאין החמץ נאסר.

וצידד המחנה חיים להתיר את החמץ, כיון שיש לחדש ולומר שלענין איסורים נפקע קנינו של הגר בממונו שהיה לו קודם שנתגייר. שהנה לשון הגמרא הוא שגר שנתגייר כקטן שנוולד דמי, וקשה שהיה לחז"ל לומר שכנוולד מאליו הוא ואין לו חיים ולמה אמרו שכקטן שנוולד הוא, אלא שבאו לרמז בזה שכשם שקטן שנוולד אין לו קנין בנכסים שקנה בעצמו קודם שנוולד כך גם גר שנתגייר אין לו קנין בנכסים שקנה קודם שנתגייר. ובטעם הדבר כתב על פי המבואר בגמרא (בכורות יג.) שישראל ונכרי כל אחד מהם קונה בקנין אחד, או בכסף או במשיכה, ונחלקו רבי יוחנן וריש לקיש אם ישראל קונה בכסף ונכרי במשיכה או להיפך. ועכ"פ מבואר

פ"ה ה"א) שהגר אסור לקלל אביו הנכרי ולהכותו ולא יבזהו, והוא גם כן מטעם זה כדי שלא יאמרו באנו מקדושה חמורה לקדושה קלה שהרי זה מבזה אביו, אלא נוהג בו מקצת כבוד. וכתב בכסף משנה שקצת ראייה לזה מצא בסוגייתינו. וכן פסק בשו"ע (יו"ד סי' רמא ס"ט), והשמיט דין זה שנוהג בו קצת כבוד. והקשה ביד אברהם, שבשלמא איסור עריות הרי הוא מכלל שבע מצוות בני נח שהזהר בהם הגר קודם שנתגייר ואם יותרו לו עכשיו שייך לומר בזה שבא מקדושה חמורה לקדושה קלה, אבל כיבוד אב ואם לא נצטוו בו בני נח ומה שייך לומר בזה שבא מקדושה חמורה לקדושה קלה. ותירץ שבן נח מזהר על כבוד אביו כמו שהקפידה תורה על חם שזלזל בכבודו של נח, אלא שאינו נענש עליו ולכן לא נמנה איסור זה בכלל ז' מצוות בני נח. ורבי עקיבא אייגר תירץ שכוונת הרמב"ם היא שבנמוסיהם מקפידים על מי שאינו מכבד את אביו ומענישים על זה עונש גדול, ושייך גם בזה שיאמרו שבאו מקדושה חמורה שעל פי נמוסיהם לקדושה קלה.

ובשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סי' קל) נשאל בדבר גיורת שמתנהגת בדת ישראל, והיתה מרוחקת מאביה ואמה הנכרים מעת שנתגיירה זה עשרים שנה אף שהם בעיר אחת, ואחר כך נחלתה אמה הנכרית וביקשה שתבוא היא עם בניה לראותה כי חפצה מאוד לראות את נכדיה, ואף שידעה הגיורת שמדין התורה אין לה שום שייכות עם הוריה מכל מקום שאלה אם מותרת לבקרה בחליה מחמת שחפצה חזק מאוד כי יש לה כפי הטבע אהבה להוריה והיתה רוצה לעשות בקשתה בעת חוליה. ונשאל אם יש לחשוש בזה שיחזור לסורו. ופסק באג"מ על פי דברי הרמב"ם והשו"ע הנזכרים, שאף בלא חולי היתה מותרת ללכת לפעמים רחוקים כדי שלא תהיה כפופית טובה כשלא תלך, ורק ללכת ברגילות לשם היה אסור לה כדי שתתרחק מהם ולא תחזור לסורה, ואת בניה היה ודאי אסור להרגיל לילך לשם כדי שלא יאכילום דברים אסורים. אבל כשאמה הנכרית היא חולה, מלבד מה שנוהגים לבקר חולה בחלו מפני דרכי שלום, הרי היא מחויבת ללכת לבקרה עם בניה מחמת חיוב כבוד אם ובזיון שכתבו

שלא נתגיירו לעבדים, ובזה ודאי לא פקע זכותו, שרק דבר התלוי ביחס ועניני קורבות בזה אמרינן גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, אבל קניני ממונו שהיו לו בגיותו ודאי לא נפקעו.

[וע"ע רמ"א (א"ח סי' מו ס"ד) שגם גר יכול לברך שלא עשאני גוי, ובמה שביאר בזה הט"ז (סק"ה) שכקטן שנולד דמי ולכן אין לדונו שנולד כגוי, ונתבאר באליבא דהילכתא. ועיי' תה"ד (פסקים סי' כט) שנכרי שבא על הישראלית אינה אסורה לבועל כשנתגייר כיון שגר שנתגייר כקטן שנולד דמי, והו"ד בשו"ע (אה"ע סי' קעח סי"ט), וע"ע שו"ת ארץ צבי (אה"ע סי' ד) שהאריך בזה, ועיי' שו"ת חיים שאל (סי' מט וסי' צו סק"א), ובספר חסידים (סי' תרצא)].

קריאת שם הבן הבכור שנולד מהיבום על שם המת

בגמ': אמר רבא אף על גב דבכל התורה כולה אין מקרא יוצא מידי פשוטו, הכא אתאי גזרה שוה אפיקתיה מפשטיה לגמרי, ואי לאו גזרה שוה הוה אמינא שם שם ממש למאן קמזהר רחמנא ליבם יקום על שם אחיך מיבעי ליה, אי לבי דינא יקום על שם אחי אביו מיבעי ליה (יבמות כד, א).

בגמרא, אמר רבא אף על גב שבכל התורה כולה אין מקרא יוצא מידי פשוטו, מכל מקום מה שאמרה תורה (דברים כה, ו) והיה הבכור אשר תלד יקום על שם אחיו המת ולא ימחה שמו מישראל אין הכוונה בזה כפשוטו שהבכור שתלד היבמה יקרא על שם המת, ומגזירה שוה ילפינן שכוונת הפסוק שרק מי שראויה לילד צריכה יבום פרט לאיילונית, ושהאח קם על שם המת לירש אותו, ושמצוה בבכור לייבם. והרמב"ן (עה"ת שם) כתב שפסוק זה איננו כפשוטו שיקראו הבן הראשון בשם המת ראובן או שמעון כמותו, שהרי בבעז נאמר כן (רות ד י) ולא יכרת שם המת מעם אחיו ומשער מקומו, ולא קראו אותו מחלון. וכוונת הכתוב על דרך האמת [חכמת הקבלה] היא הבטחה, שרוחו של המת תיכנס בבן שיוולד, והוא כפשוטו של מקרא. וסמכו בו רבותינו (בסוגיותינו) בדרך דרש, שיהא גדול האחים מיבם, ושהאיילונית אינה

שהאח המת נסתלק בלא בנים אם יקראו לבן בשמו יש סכנה בדבר שגם הוא ימות בלא בנים, וגם אם קראו את הבן על שם המת צריך להוסיף לו שם אחר אפילו אחר זמן. והביא מעשה שהובא בזה (בראשית צו:). בענין זה, שרב אידי בר יעקב היה בן שנולד ממצות יבום וקראוהו על שם האח המת וכששמע רבי אבא דבר זה אמר לשונות את שמו ולא לקוראו על שם המת. ובשו"ת הריב"ם שנייטון (יו"ד סי' נח) דן במקור המנהג שנוהגים לקרות הילדים בשם האב והאם ושאר הקרובים. והריב"ם שנייטון הביא מקור לזה ממה שביבום קוראים את הבן הנולד על שם המת, ומוכח שראוי לקרות הילדים על שם הקרובים, ואף שדרשו את הפסוק לדינים אחרים מכל מקום אין המקרא יוצא מידי פשוטו. והוא כדעת האברבנאל הנ"ל. והעיר לו שם הגאון ר' משה העכים אב"ד אנשבאך [בעל שפה ברורה וביאור על המכלול] שזה אינו, שהרי מבואר בסוגיותינו שבפסוק זה המקרא כן יוצא מידי פשוטו. וכתב שם מקורות אחרים למנהג זה, עיי"ש.

דין כבוד ואבלות באם חורגת (שטיף מוטיער)

בגמ': אמר אביי אמרה לי אם דומי דמתא יומא ופלגא (יבמות כה, א).

אמר אביי אמרה לי אם דומי דמתא יומא ופלגא. והנה בכמה מקומות הביא אביי דברים בשם אמו, וכתב רש"י שלא היתה

מתיבתא, וכן אשת הסרים ששמו מחוי. וזה כולו אסמכתא, כי האיילונית ואשת הסרים מגופיה דקרא נפקי. ועל כל פנים מבואר שאין שום חיוב לקרוא לבן שיוולד בשמו של המת.

אך מהר"ם חגיז באלה המצוות (עשה רל"ט) כתב, שאם תחקור תמצא גדולת תורתנו הקדושה, שאפילו במקום זה אין מקרא יוצא מידי פשוטו, ולא יצאו דבריה לבטלה היפך הפשט. ומנהג ישראל תורה הוא, ושים עיניך בהשגחה פרטית שאם יתגללו הדברים בגלגול האמיתי הנודע למקובלים בחפץ ורצון השי"ת שציוונו במצוות יבום, שהיבמה הזו כשתלד בן לא תמצא אחד ממקיימי המצוה שיקרא את שם הבן הנולד על שם אביו וכל שכן בשם אחר, אלא רק בשם אחיו המת, ונמצא שישראל קדושים הם שלא בכונה עושים כאילו היו עושים בכונה, ומקיימים התורה גם כפשוטה ואין מקרא יוצא מידי פשוטו לעולם, ועל זה נאמר הנח להם לישראל אם אינם נביאים בני נביאים הם. והאברבנאל (עה"ת שם) פירש כן בפשוטו של המקרא שהבן הנולד יקרא על שם המת עצמו וירש נחלתו, ובהכתב והקבלה (עה"ת שם) הביאו והאריך לתמוה עליו שזה נגד מסורת חז"ל, והוכיח גם מהפסוק שאין זו הכוונה אלא כדברי הגמרא בסוגיותינו, ודן גם בפירוש הרמב"ן הנ"ל ועיי"ש שהאריך.

ובאוצר י"ד החיים (סי' תתנ"ח) כתב שיש קפיא בדבר על פי הקבלה שלא לקרות לבן הנולד על שם המת, שכיון

הסכימו, וכתב החתם סופר שהדין עם שאר האבלים. שאף על פי שהמגדל יתום יש לו מצוה רבה ומעלה עליו כאלו ילדו, ומקרא מלא דבר הכתוב סרח בת אשר והיא לא היתה בת אשר והיתה בת אשתו ולא בתו, אלא שגדלה כבת (רמב"ן במדבר כו, מו), מכל מקום היתום אינו חייב במצות עשה לכבדו, ואפילו אם יהיה עליו קצת מצות כיבוד ויהיה מחויב להשתדל לומר קדיש עבורו אם לא היו לו בנים, אין האבלים האחרים מחויבים להניח לו מהקדישים שלהם. שאם לא כן מי שיש לו כמה רבנים שלימדוהו חכמה ונחשבים כאבותיו שהרי כל המלמד תורה את חברו כאילו ילדו, יהיו לו יותר זכויות באמירת הקדיש על פני שאר האנשים. ומטעם זה לא נהגו לומר קדיש על רבו. ועל כן טוב שיוסיפו לומר מזמור אחד עבור יתום זה ויאמר קדיש עליו, ולא ישיג גבול שאר האבלים.

יכול לקבל עליו קצת מנהגי אבלות. וכתב שגראה שאם אין לאם החורגת בנים אחרים יכול היתום לומר קדיש אחריה וללמוד משניות ויעשה צדקה בכל מה שיכול לטובת נשמת האם החורגת שגידלה אותו, וכמו שמצאנו באביי שקרא לאם החורגת שגידלה אותו בשם אם, ודאי צריך לעשות כל מה שאפשר לטובת נשמתה. אבל לנהוג מנהגי אבלות המחויבים על פי ההלכה והדין, אינם נוהגים אלא בבן מלידה, ואין לבן חורג לנהוג מנהגי אבלות.

ומכל מקום גם לענין אמירת קדיש אין חיובו של בן חורג כחיובו של בן, ועל כן כתב בשו"ת חתם סופר (או"ח סי' קסד) שנשאל במקום שנוהגים שרק יתום אחד אומר קדיש יתום ואין כולם אומרים אותו יחד, והאבלים חולקים ביניהם את הקדישים שכל אחד יאמר קדיש אחר, והיה אבל אחד על אמו חורגתו שרצה גם כן לומר עליה קדיש ושאר האבלים לא

אמו כיון שיתום היה אלא מגדלתו היתה. וכתב המאירי (משלי א, ח) שענין אב ובן נאמר בכמה אופנים, הראשון מצד הלידה שיקרא המוליד אב והנולד ממנו יקרא בן, והשני מצד הגידול שכיון שמצד הטבע חייב לגדל את הנולד ממנו על כן כשאינו יכול לגדלו ואחר מגדלו תחתיו נקרא המגדלו בשם אב, והמגדל יקרא בשם בן. וכתב שלכן היה אביי אומר אמרה לי אם והיה קורא לאומנתו אמו, וכן אמרו (מגילה יג, א) שכל המגדל יתום ויתומה בתוך ביתם מעלה עליו הכתוב כאילו ילדם. ומבואר בדבריו שמה שהמגדל יתום ויתומה בתוך ביתו הרי הוא כאילו ילדם אינו רק לענין קבלת שכר שיקבל על מצוותו שעשה בגידולם כאילו ילדם, אלא שבאמת יצדק עליו שם אב כאילו ילדם מאחר שגידלם, ומטעם זה היה אביי קורא לאומנתו אם ובשו"ת משנה הלכות (ח"י סי' קנג) נשאל במי שהיתה לו אם חורגת ומתה אם

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

ככה מתחילים את היום!

- ווארט יומי • סיפור יומי
- הלכה יומית • אור החיים הק' יומי
- פניני אביר יעקב • זוהר יומי
- פניני הדף היומי • זיכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

הגה"צ רבי ישראל משה דושינסקי זי"ע גאב"ד ירושלים כ"ב אדר תשס"ג

הקודש דושינסקיא על שכמו, והוא בן כ"ח שנים בלבד. עטרה הגדולה הזאת אשר ענדה לראשו, היתה מרכז פעלו למעלה מיובל שנים. בשנת תשכ"ט, נתמנה על ידי הראב"ד הגאון רבי פנחס אפשטיין זצ"ל לחבר בד"ץ העדה החרדית בירושלים. בשנת תשמ"ט, עם הסתלקות הגאב"ד בעל ה"מנחת יצחק" הגאון רבי יצחק יעקב וייס זצוק"ל, נתמנה לראש בית דין. בשנת תשנ"ו, עם פטירתו של הגאון רבי משה אריה פריינד זצוק"ל, התמנה לכהן כגאב"ד עיה"ק ירושלים.

רבים הביטו בהערצה בדמות המיוחדת של הגה"ק הגר"מ זצלה"ה, ראו בו שריד לדור דעה, בן יחיד ומיוחד לאביו הגדול, וממשיך דרכו בהנהגה המרוממת של גדולי הונגריה אשר גם הנהיגו קהילותיהם ברמה. היה סמל ומופת לשקידה במסירות להעמדת הדת על תילה. עשה זאת בדרכו המיוחדת, בפיקחות ובתבונתו, בנתיב האופייני לו. בדרכי נועם ושלוש עם הכל. בנווט ענייני הציבור והיחיד. גדול היה פעלו להרבות תורה וחסד, בקרב כל שכבות העם, בשנותיו האחרונות חלה וסבל יסורים קשים ומרים, שהתגברו בחדשי חייו האחרונים. המוני בית ישראל בארץ ובתפוצות עקבו בדאגה אחר ההתדרדרות במצבו והרבו תפילות לרפואתו, אולם נגעלו שערי שמים. וביום הרביעי כ"ב לחודש אדר ב' תשס"ג השיב נשמתו הטהורה לבוראה, ותרב בבת יהודה תאניה ואניה.

מקום עולה של תורה

בהספד על המהר"ם אמר הגה"צ רבי ישראל גרוסמן זצ"ל: זכורה לי היטב התקופה, בשנת תשי"ב בערך, כשעלו לארץ הקודש המון פליטים ויתומים, ילדים ובחורים צעירים שבורים ורצוצים, לאחר שנות סבל ויגון. ילדים וצעירים שעברו את השואה האיומה, נותרו אודים מוצלים מאש, התגוללו בארצות נכר ממקום למקום, רבים מהם היו מנותקים שנים מלימוד התורה וידיעות בהלכה. והנה זכו לעלות לארץ ישראל, וכאן נרתמו עסקנים מסורים, שביקשו לסדר אותם ילדים ובחורים במוסדות חינוך תורני. אמנם לצערינו נתקלו בקשיים ומכשולים, והנה נחליץ לעזרתם הגאב"ד זצ"ל שפתח בפניהם את שערי הישיבה, והתמסר בכל מאודו וכוחו להיות להם לאחיעזר ואחיסמך, ולדאוג לכל מחסורם.

במבצע הצלה זה היה כמעט חד בדרא, וכפי ששמעתי מהגה"צ רבי הלל שלזינגר זצ"ל, ויבדל לחיים טובים - הרה"ח רבי יוסף דוידוביץ שליט"א (זצ"ל), שנשאו את עול ניהול המוסדות במסירות נאמנה, שהתקופה ההיא היתה קשה מאוד: הן המצב הכספי הקשה, והן המחסור במציאת מקומות לינה עבור התלמידים. אולם פקודת הקודש של ראש הישיבה מורינו הגאב"ד זצ"ל היתה למצוא את כל הדרכים ולפעול ככל אשר ניתן, כדי למצוא מענה ופתרונות לבעיות ולקבל את הילדים והבחורים האומללים הצמאים לדבר ה'.

הגה"צ המהר"ם דושינסקי, נולד כבן יחיד לאביו הגה"ק מהר"ץ דושינסקיא זצוק"ל בראשית ימי כהונתו כגאב"ד העיר חוסט בהונגריה. ביום כ"א לחודש כסלו תער"ב.

לאחר שנים רבות בהם הרבה תפילות כעתר, לזכות לבנים. גדולי עולם התפללו בעדו, ביניהם הגה"ק משינווא זי"ע ובעל ה"אהבת ישראל" מוויזניץ זי"ע. אשר התבטא פעם אודות הילד היקר ישראל משה בדברי חנה אם שמואל הנביא על בנה שנולד לה אחרי שנים ארוכות: "אל הנער הזה התפללת". שמו בישראל נקרא על שם אבי אביו רבי ישראל זצ"ל ועל שם דודו זקינו הגה"ק מהר"ם שיק זצוק"ל.

אביו הגדול אשר נפשו היתה קשורה בנפשו, ראה בו כלי מחזיק ברכה, ולא זזה ידו מתוך ידו. העלם הצעיר התלווה אל אביו הגדול, שהיה יוצא ובא בפגישות עם גדולי ומאורי הדור, והודות לכך זכה להכיר רבים ממאורי הדור הקודם.

כאשר הפליג אביו למסע מיוחד בארץ ישראל, בחודש אדר תרצ"ב, ובנו יחידו אז אך בן 10 שנים. נטלו עמו. הוא שהה כאן בימי הפורים והנער היניק וחכים הגיע אל רבה של ירושלים, הגאון הנערץ למשגב, רבי יוסף חיים זוננפלד זצוק"ל, נושא משלוח מנות מאת אביו. היה ימים ספורים טרם הסתלקותו של הגר"ח, שנפטר ב"ט באדר ב' תרצ"ב. הוא הניח ידיו על ראשו של היונקא וברכו בחביבות יתירה באריכות ימים ושנים.

כאשר נקרא מהר"ץ דושינסקיא לכהן פאר כגאב"ד העדה החרדית בירושלים ורב ראשי ליהדות החרדית בארץ ישראל, הפצירו בו ראשי קהילת חוסט, לבל יעזוב את מקומו בחו"ל, בתוך הדברים הציעו לפניו כי אם יאות להשאיר עמו, מתחייבים הם כי יתנו את כס הרבנות בעיר לבנו אחריו. על הצעה זו השיבם מהר"ץ: "נפשי קשורה בנפשו ובאשר אלך ילך, ואם מן השמים יסכימו, תחכה לו רבנות בירושלים גם כן". היו שראו בכך רמז גלוי לעתידו כממלא מקומו ברבות הימים בארץ הקודש.

ביום ד' באלול תרצ"ג, עלה יחד עם אביו הגדול לארה"ק, בירושלים נתחנך בת"ת הותיק "שומרי החומות". עם הגיעו לעול תורה ומצוות, לקחו אביו כתלמיד מן המניין בישיבתו הרמה, כבר אז נחשב בין התלמידים המופלגים בתורה ויראה ובעלי מדות נשגבות. בנוסף על לימודי הישיבה הרבה לקבוע שיעורים נוספים בלימוד ההוראה עם תלמידי חכמים מופלגים, ביניהם הגאון רבי העניך פאדווא זצ"ל, לימים גאב"ד לונדון, והגאון הירושלמי רבי אליעזר ברנד זצ"ל.

בהגיעו לפרקו, הקים ביתו ביחד עם הרבנית הצדקנית, בת הרב החסיד רבי דוד יהושע גרוס זצ"ל, מלפנים ראש הקהל בעיר סאטמר. עם נשואיו נצטווה מפי אביו לסייע בידו בהנהגת הישיבה ובאמירת שיעורים לפני התלמידים. הוא הפך להיות עמוד הימיני בהיכל הישיבה, רועה רוחני מובהק, והצורבים התחממו לאורו.

עם הסתלקות אביו, בערב סוכות תש"ט, הוטלה הנהגת הישיבה וקהילת

זכרון לצדיק

מעשיהם של צדיקים שהללוהו יחולו השבוע

ואכן חפץ ה' בידו הצליח: מהילדים הללו צמח דור חדש, הם זכו להקים בתים נאמנים בישראל, ולראות דורות ישרים ומבורכים, בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, ומהם נתהוותה עדה וקהלה קדושה לשם ולתפארת עם ישראל.

כל זה היה, תחת עיניו הפקוחות של מורינו הגאב"ד זצ"ל, שהיה אז צעיר לימים, בשנים הראשונות להתעטרו בכתר הנהגת המוסדות, לאחר פטירת אביו רבינו המהר"ץ זי"ע. הוא השליך נפשו מנגד ולא הביט כלל בכל הקשיים והעול הכבד הרובץ עליו, ויט שכמו לסבול, וזכה להקים מוסדות תורה וחינוך למאות ואלפים.

לב ישראל

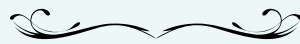
דרכנו תמיד היא 'ויתור'

אל הגה"צ רבי ישראל משה דושינסקי זצ"ל נכנס אחד מתלמידיו לכבדו בסידור קידושין לבנו, שאף הוא היה תלמיד הישיבה, וסיפר תוך כדי דיבור שאבי הכלה בדעתו לכבד רב אחר משלו לסידור הקידושין, אבל - הוסיף אבי החתן מיניה וביה - אני לא אתן הסכמתי לכך והגני

עומד על דרישתי שרק רבינו יסדר הקידושין. כמובן שרבינו לא רצה בכלל לשמוע על כך, אבל הלה שהיה מקורב ביותר העיז לומר שלא יוותר על דרישתו שנראית בעיניו הגיונית בהחלט. עצר אותו רבינו בתוך דבריו באמרו: אם אכן כדברכם שהנכם תלמיד בית יוסף צבי, כבר היה עליכם לדעת שדרכנו תמיד היא 'ויתור' גם אם הטענה נראית צודקת. אין צורך לומר שהלה נאלץ לקבל את הדין והרב האחר סידר את הקידושין.

'חנוך לנער' על פי דרכו של האבא

מרגלא בפומיה של הגה"צ רבי ישראל משה דושינסקי זצ"ל, גאב"ד העדה החרדית - "חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה" (משלי כב, ו) - וביאר, חנוך לנער על פי דרכו של האבא, אל לו לאב להתפשר ולחנך את בנו אחרת ממה שחינוכו והרגילו אותו, שכן אז כשיזקן האב הוא יאלץ להתפשר בעצמו וללכת בדרכי בנו החדשות! ספר זכרונם לברכה

הרה"ק רבי יצחק הורוויץ זי"ע

האדמו"ר מסטיטשין

כ"ד אדר ת"ש

מוכן להבטיח פרנסה בריווח לכל אלו שיתפללו מלה במלה.

כשיושבים ללמוד דף גמרא, אוהז לם"מ חיל והעדה

רבנו היה מקרב מאד בחורים המתמידים בלימודם, ואמר: הבעלי בתים טרודים בפרנסתם, בעצמם - אין להם פנאי ללמוד, ואין לנו אלא לימודם של הבחורים. ולכן אני צריך לקרבם. הוא שם את עיניו על הבחורים, והיה פותח את דלת חדרו לביהמ"ד למן אשמורת הבוקר, כדי לפקח על זמני בואם של הבחורים ללימוד שקודם התפילה.

רבנו אף החשיב מאד את לימודם של תינוקות של בית רבן, הוא היה משתתף באופן קבוע בהוצאות התלמוד תורה בעיר, ומדי חודש בחודשו היו הגבאים פוקדים את מעונו, ופקודה ניתנה לגבאים להכניסם אליו מיד אפי' היה עדיין קודם התפילה.

בשמיני עצרת לאחר ריקוד "אשת חיל" כנהוג, ישב רבנו ושוחח בעיני חסידות, ובין השאר אמר: "הס"מ אויף אלעס איז ער גרייט צו באשטיין" [=להכל הוא מוכן להסכים], שיתפללו, שילמדו מוסר, וספרי חסידות, נאר אז עם קומט צו אשטיקל גמרא טרעפט עם דער שלאק [=אבל] כשיושבים ללמוד דף גמרא, אוחותו חיל ורעדה].

הילולא קדישא

נולד בעשרה בטבת בשנת תרכ"ב בדזיקוב לאביו הרה"ק רבי משה מראזוואדוב [בן הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב בן הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ] זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקנית בת הרה"ק רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים זי"ע מסיגעט בעל "ייטב לב".

בשנת תרנ"ד עם הסתלקות אביו הקדוש, ניהג עדתו ברמה קרוב לחמישים שנה, ואלפי חסידים הסתופפו בצילו.

בעת שברח מהנאצים ימ"ש, נפטר בסאניק על אם הדרך בשנת ת"ש ביום כ"ד אדר. זכותו יגן עלינו.

מוכן להבטיח פרנסה בריווח לכל אלו שיתפללו מלה במלה

רבנו הרה"ק רבי יצחק הורוויץ מסטיטשין זי"ע היה מתמרמר מאד, על אותם המשוחרחים בשעת התפילה. ופעם אמר השאול תחתית - מיועד לפושעי ישראל מחללי שבת ואוכלי טריפות. בגיהנום - יהיו אלו המשוחרחים בתפילה ואינם עונים אמן יהא שמיא רבא עם וועלט זיין דארט היימליך [=יהיו להם שם מכרים לרוב].

וסיפר הרה"ח ר' הערש מיילעך וואגשאהל ז"ל שכאשר שהה רבנו בראזוואדוב וחזר מצינו הק' של אביו, שוחח בין השאר על ענין התפילה ואמר אותם שאינם מתפללים כראוי הם קבצנים ואביונים, והוסיף שהוא

הרה"ק רבי בצלאל יאיר דנציג מאלכסנדר זי"ע כ"ה אדר ב' תרצ"ד

הרה"ק רבי בצלאל יאיר, גש אליו, תן לו נדבה הגונה ואל תרפה ממנו עד שיבטיח לך שתושע. הפציר הטוחן העשיר בצדיק שיבטיח לו שיצא זכאי בדינו. לא יכול היה אחיו של הרבי לעמוד מול תחנוניו והבטיח לו כאשר בקש.

לא יצאה שעה קלה והקול נשמע בבית הרבי כי אחיו הבטיח לטוחן שיצא זכאי במשפטו. נקרא רבי בצלאל יאיר אל הקודש פנימה ונשאל מנין לו הכוח להבטיח הבטחות. ענה רבי בצלאל יאיר בפיך ברכים: אבא [הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר] זצ"ל אמר, כי מי ששומר את פיו הקב"ה מקיים את דבורו ככתוב (במדבר ל ג) 'לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה', אם אדם לא יעשה את דבורו חולין, הקב"ה יקיים את מוצא פיו.

הכה הישמח ישראל באצבע צרדה לאות כי מצאה התשובה חן בעיניו ופטר את אחיו לשלום. הטוחן יצא זכאי במשפט והפך מני אז לחסידו המושבע של רבי בצלאל יאיר.

עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה כשעקר רבי בצלאל יאיר את דירתו ללודז' קנה לו הטוחן את הבית שבו דר עד אחרית ימיו ושם גם יסד את בית מדרשו...

כל מעיניו היו רק בעבודת ה' ובידורו. מעולם לא נראה שחוק על פניו ולא שח שיחה בטלה. בהיותו פעם בעיר קאליש נכנסו אליו חשובי חסידי אלכסנדר להקביל את פניו, ישבו זמן ארוך ליד השולחן וחכו למוצא פיו אך הוא ישב ושתק פתח אחד הנאספים בשיחה אך דבריו לא הוטבו בעיניו. התנצל החסיד ואמר שכל כוונתו היתה רק לפתוח בשיחה, ענה לו רבי בצלאל יאיר: וכי מוכרחים לדבר.

ומקור הדברים הוא בספרי החסידות הקדמוניים, וכמו שכתב בספר 'נועם אלימלך': לביאור הכתוב 'לא יחל דברו', פירש רש"י ז"ל לא יעשה דבריו חולין, יש לומר הפירוש לפי דרכנו שהצדיק הזה צריך לראות שלא יהא דבריו חולין כלל וכלל כי אם קדושה ודביקות, אבל אחרים מוחלין לו, רצה לומר אבל אחרים הבאים אליו בדבר הצטרפותם לפעול להם דברי גשמיים הוא מוכרח לדבר עמהם בדברי חולין הגשמיים האלו לפעול להם כל צרכם, 'ככל היוצא מפיו יעשה', פירוש, ככל אשר יצא מפי הצדיק כן יעשה ה' אלקים כמו שאמרו (מ"ק טז:) הצדיק גוזר והקב"ה מקיים.

וכן בספר 'קדושת לוי': מי שאינו עושה דבורו חולין, עושה תקונים בכל היוצא מפיו, ויגזור אומר ויקם לו, צדיק מושל ביראת אלקים, על ידי שמירת ברית הלשון. וזהו 'מטות', שיוכל להטות מדותיו של הקדוש ברוך הוא מדין לרחמים.

(ספיר ויהלום פר' חיי שרה פ"א - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

נולד כבן זקוניו של אביו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זי"ע א רבה של פילץ, כבר מימי נעוריו היה מופלא בהתנהגותו הקדושה, כל מעיניו היו רק בתורה ובעבודת ה' מתוך עמל ויגיעה, במיוחד הרבה באמירת תהלים בבכיות. בגיל צעיר היה לחתנו של ר' צבי הירש פלאוונער. אחרי נישואיו נשאר באלכסנדר וישב על התורה ועל העבודה, התעלה במעלות התורה והוסיף קדושה על קדושתו, אחר הסתלקות אביו הוכתר אחיו הישמח ישראל למנהיג העדה, ורבינו נכנע והתבטל לפניו, כל דברי תורותיו של אחיו חרותים היו על לוח לבו, והיה חוזר עליהם מלה במלה כלשונם.

אחר פטירת הישמח ישראל נתמנה אחיו התפארת שמואל לממלא מקומו בהנהגת העדה, ושוב נכנע כלפיו רבינו כחסיד בין החסידים, שואל בעצותיו, וממלא אחר דבריו ללא עוררים.

מקומו היה תמיד ליד ספריו, מעולם לא נראה הולך ארבע אמות ללא תורה או תפילה, לאחר יום גדוש עבודת ה', היה סועד את לבו בלילה בדיסת גריסים ובכוס תה בלבד.

יהודים רבים הגיעו לבקשו ברכה וישועה ונושעו בזכותו, לחשוך בנים שהתחנן לפניו להפקד בזרע של קיימא, יעץ לתת לצדקה מעות בשווי חמישים ושנים שקי קמח כמנין בן, החסיד עשה כדבריו ונפקד בבן זכר. נפשו שכנה תמיד בעולמות עליונים וכל כולו היה דבוק בהקב"ה, היה מופשט מהגשמיות ועוני ומחסור שררו תדיר בביתו, את כספי הפדיונות שקיבל, חילק לצדקה.

בימיו האחרונים כאשר שכב על ערש דווי כמעט ללא הכרה, נשמעו מפיו שמות של חולים אשר הזכירם לרפואה, שעות מספר טרם הסתלקותו התעורר, ביקש לקרוא לכל יוצאי חלציו ולהפריד מהם, אחר אמר בקול רם, 'וקברתני בקברות אבות', קרא קריאת שמע, ויצאה נשמתו בטהרה. בעת הסתלקותו כ"ה אדר תרצ"ד, נכחו בחדרו עשרות חסידים שקראו קריאת שמע בבכיות קורעות לב, בהלווייתו השתתפו אלפי אנשים מכל רחבי פולין, ארונו הקדוש נישא על כתפיים מלודז' עד לאלכסנדר במסע רגלי שארך שעות ארוכות, קברו נכרה באוהל אדמורי"י אלכסנדר ליד ציון אחיו ורבו הישמח ישראל זי"ע א.

רבינו הבטיח, והטוחן יצא זכאי במשפטו

מעשה בטוחן עשיר שנסתבך בפלילים ובא במצוקתו להרה"ק הישמח ישראל מאלכסנדר זי"ע א שיושיעו. למרות תחינותיו הרבות, סרב הרבי להבטיחו מאומה, ורק ברכו שה' יעזרו. הטוחן הבין מדברי הרבי שצרתו קרובה והרבה להתחנן לפני הרבי שיבטיחו ישועה, אך תחנוניו לא הועילו. שבור ורצוץ יצא הטוחן מחדר הרבי וחינה את צרתו לפני יושבי בית המדרש. נענה אחד מהם ואמר: הנה שם בפינה יושב אחיו של הרבי

הרה"ק רבי ישעיה שור זי"ע אבדק"ק יאסי בעל "כליל תפארת" כ"ו אדר תרל"ט

בשנת תר"ז באה אליו הקריאה של חיבה מראשי וטובי ק"ק יאסי לשכון כבוד בארצם, ומצודתו יהא פרוסה על כל מדינת רומניה בלעדו לא ירים איש את ידו ואת רגלו, להורות בדבר ה' זו הלכה, ובהנהגות קהילות הקודש, ואכן מתוככי ק"ק יאסי המעטירה יצא שמו לשם ולתהילה לרחבי מדינת רומניה, ומחוצה לה, בגדלות תורת והפלגת צדקתו וקדושתו, עד שרבים ושלימים השכימו לפתחו, ליהנות מזיו תורתו וקדושתו.

רבינו זכה לזקנה מופלגה, בהגיעו לבן מאה שנה, ועד זקנה ושיבה לא שינה מעבודתו בקודש, ואף שכהו מאור עיניו, המשיך בלימודו בע"פ, ושם לילות כימים על התורה ועל העבודה ואף בשנים האחרונות בחולשת גופו הדל והרזה, לא עבר עליו לילה אחד בשינה, נים ולא נים בחולשת כחו רגעים אחדים, והתגבר ונטל ידיו ולמד לימודיו הק'.
ובליל שישי ערב שב"ק כ"ו אדר תרל"ט התגברה

עליו חולשתו, ברגעים אחדים קודם עליית נשמתו לגני מרומים התאזר בשארית כוחותיו, והשתחוה לראש מטתו, ואמר "ברוך הבא רבינו!" היינו רבו המובהק הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע, ובחד קטירא אתקטיר לחיי עולמים, ורוכב ערבות שש בבוא אליו נפש נקי וצדיק. בלילה ההוא ישב הגה"צ ר' חיים מסלאפקאוויץ זצ"ל רכון על לימודו שהיה דרכו להגות בתורה במשך כל הלילה, באמצע לימודו נפלה עליו תרדמה, ויקץ משנתו בפתח ויאמר: אהה, הנה ראיתי נושאים בשמים מטה, ומכריזין במטה זו נושאים הרב ר' ישע' שור מעיר יאסי לארץ הקודש!! אח"כ באה ידיעה שבלילה ההוא עלתה נשמתו של רבינו לגני מרומים.

איך זוכין לאור תורה

בספרו הק' "כליל תפארת" מרבה רבינו להביא מהני מילי דחסידותא הוראות והדרכות בעבודת ה' שקיבל מפי רבו הק', ונעתיק כאן אחת מהם, רבינו מורה לנו בשם רבו יסוד גדול בעבודת ה', שאין התורה מגלה את עמקי מצפוניה, רק לאיש שהולך בדרך הישר וזלה"ק: "... ותתצב אחרת מרחק (שמות ב, ד) שמעתי ממורי ה' הרה"ק כקש"ת מו"ה מרדכי מקרעמניץ זי"ע "אחותו" נרמז על התורה, על דרך (משלי ז, ד) אמרו לחכמה אחותי את זוהו "ותתייצב אחותו מרחוק" שהתורה – עומדת מרחוק מכל אדם, ואין מתגלה לו סוד פנימיות התורה, עד שרואים שהאדם מתנהג כשורה, וזהו "לדעת מה יעשה לו" איך יתנהג בעשיותיו, – ואז זוכה לאור תורה, ודפח"ח.

כן מסר אליו יסודי תורת החסידות כפי אשר קיבל מרבותיו הק' דוגמא לדבר מצייני רבינו באמצע דרוש ארוך בו מביאר סוד סעודה שלישית של שבת, וכותב בתוך דבריו (בספרו "כליל תפארת" פ' בשלח): "... ובימי חורפי סיפר לי חותני אדמו"ר הרב הצדיק הקדוש כקש"ת מו"ה מרדכי מקרעמניץ זי"ע ששאל זאת לכבוד הגה"ק כקש"ת רבי אברהם חיים מזלאטשוב זי"ע.

(ספיר ויהלום פר' חיי שרה פ"א – הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי ישע' שור זי"ע נולד בשנת תקל"ט בעיר מלאה חכמים וסופרים ק"ק מקליניץ שבמדינת גאליציה לאביו הגאון החסיד ר' משה שור זצ"ל, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת נעכא ע"ה בת הגה"ק ר' ארי' יהודא לייבוש זי"ע מ"מ דק"ק מקליניץ, נצר נטע מהגה"ק בעל 'פני יהושע' זי"ע נכד הגה"ק בעל 'מגיני שלמה' המחתיים עד רש"י הק'.

את ראשית חינוכו קיבל מאביו שהיה מופלג בתורה ומתנהג בחסידות, ומנוע א"ע מליהנות מכתרה של תורה, וקיים בעצמו מאמרם ז"ל (אבות פ"ב מ"ב) יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, ברם עשה תורתו עיקר ומסחרו טפל שבטפלים, ואף בשעות המועטות שהיה עסוק במסחרו, גם אז לא הסיח דעתו מתורת ה'.

כבר בשחר ימי נעוריו, הקדיש רבינו את ימיו ללון בעמקה של תורה, ולחדש חידושים נפלאים. עוד בהיותו רך בשנים העיד עליו רבו הק' רבי

מרדכי מקרעמניץ זי"ע כי הוא לומד תורה לשמה. עוד לפני התמנותו של רבינו לרב בהיותו צעיר לימים, אותו בחר לו רבו המובהק הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע לשלחו לנסות על אבן הבוחן את החתן הקדוש הרה"ק רבי אהרן מקארלין בעל "בית אהרן" שהיה אח"כ חתנו של הרבי ר' מרדכי זי"ע. מרגלא בפומיה לומר: "כמה אנשים ששים ושמיים כאשר יושפע עליהם הון ועושר, ואנכי לא אשמה רק אם יעזרני החונן דעת, לראות איזה דבר הספון וטמון באמרות תורתנו הקדושה".

ראשית שימושו היה אצל הרה"ק רבי מרדכי מקרעמניץ זי"ע בן זקוניו של הרה"ק רבי יחיאל מיכל המגיד מזלאטשוב זי"ע אשר המליץ על חמשה בניו הק' שהם כנגד חמשה חומשי תורה ובנו הצעיר הוא כנגד סדר דברים שהוא "משנה תורה", וקרא אותו "משנה למלך", בבית מדרשו של הרה"ק מקרעמניץ זי"ע מצא רבינו את שאהבה נפשו, ונקשר אל רבו הק' בכל נימי לבבו, ויצק מים על ידיו הק' במשך רבות בשנים, עד שהיה לו לתלמיד מובהק, וכמים פנים אל פנים כן גילה אליו רבו הק' אותות אהבה וחיבה יתירה. לימים אף זכה להתחתן עם יוצ"ח, ונשא בזיו"ש את הרבנית הצדיקת מרת מרים ע"ה בתו של הרה"ק ר' יוסף יוסקא מוולטשיסק זי"ע בן הרה"ק מקרעמניץ זי"ע וכן אנו מוצאים בכתביו שלו גודל חיבת הקודש בו מתאר את רבו בתואר "חותני", וכן בתו של רבינו הרבנית הצדיקת מרת דבורה ע"ה נישאה אל הגה"צ ר' ברוך זצ"ל בן הרה"ק ר' יוסף יוסקא מוולטשיסק זי"ע.

לאחר פטירת רבו המובהק הרה"ק מקרעמניץ זי"ע שעלתה נשמתו לגני' ביום י"ג תמוז תק"פ, כיתת רגליו לבקר בהיכל הרה"ק מאפטא זי"ע בעל האוהב ישראל, וקיבל ממנו מלא חפנים קדושה וטהרה.

כאשר ביקר בפעם הראשונה בצל הרה"ק מאפטא זי"ע והסתופף בצילו במשך ימי הרחמים והרצון, קירבו הרה"ק מאפטא זי"ע עד מאד, עד שהושיבו בראש שלחנו הטהור, מצד אחד ישב בנו הרה"ק רבי יצחק מאיר מזינקוב זי"ע, ומצד שני הושיב את רבינו.

הגאון החסיד רבי אשר שולמן זצ"ל

ירושלים – טבריה – בני ברק

זקן חסידי בויאן בארה"ק, גאון מופלג וכרכא דכולה ביה

כ"ה אדר תשל"ט

יד. כך הצטברו מימין ומשמאל ערימות של זבובים ויתושים, אך הוא עדיין שקוע בלימודו ואינו חש בהם כלל וכלל.

לעיתים היה יושב על גג הבית או בית המדרש, כדרכם של תושבי טבריה, ובעוד שהאחרים נמים את שנתם, היה הוא לומד משך כל הלילה. מעידים היו יוצאי טבריה כמה נעמה לאזנם קול מנגינת לימודו בעת שהיו הם נמים את שנתם.

עמוד הענוה

תקופה מסוימת סירב רבי אשר לשוב אל הישיבה, מבלי שיתן לכך נימוק הגיוני. מתברר כי קשה עליו ההנהגה של ראש הישיבה והמרא דאתרא הגאון רבי משה קליערס לקום לפניו מלוא קומתו כל אימת שהוא נכנס לבי מדרשו. רבי אשר מפעיר בראש הישיבה לחדול מכך, אך הוא נענה כי אין הוא יכול לעבור על כבוד התורה.

בשנת תרפ"ז מבקר בארה"ק כ"ק האדמו"ר מבויאן טשרנוביץ, הרה"ק רבי מנחם נחום זצוק"ל. רבי אשר כחסידי נאמן משתתף בכל הארועים והשולחנות של הרבי, וליבו מתרונן בקרבו. הוא מהווה דוגמה מוחשית לחסיד אמיתי ובן תורה, אך הוא נדחק כאחרון הצעירים בקרבן זוית. אולם הרבי הקדוש מגלה במהרה את גדלותו ומצווה לחסידים למנותו כרב בית המדרש של בויאן בטבריה. עם כל זאת, אין הוא משנה את מקומו הקבוע, שממשיך להיות בפאת צפון מערב של בית המדרש. וגם כשילד או אורח תופסים את מקומו, הרי הוא נודד ומחליף מקום, וכשלעצמו אין הוא מחפש שום שררה או תפקיד.

קשריו עם גדולי התורה

בערוב ימיו התגורר רבי אשר בבני ברק ודמותו פיארה את הקלויז-בית החסידים של רוזין בעיר. כבר מילתנו אמורה משכבר אודות "שטיבל" יחודי זה שהיה נודף טעם זקנים, ורוחם של חסידי מעלה מדורות עברו ריחף על כתליו. רבי אשר מפאר את הקלויז, וכאחרון החסידים הוא משמש בבית כנסת, קורא בתורה ויורד לפני התיבה, יושב בשבת אחים ומוסר שיעורים. אך ללא תואר רשמי, כמתוך הסכמה, מתנשאת דמותו משכמו ומעלה, והוא מוכר בבית הכנסת ומחוצה לו כרב רבנן. אף גדולי התורה הליטאיים מבקשים את קירבתו. בימות השבוע

הגאון רבי אשר מאיר שולמן זצ"ל נולד בירושלים בין החומות בשבט תרנ"ז. אביו היה רבי שמואל (זעליג) שולמן.

רבי אשר מאיר שולמן למד בצעירותו בישיבת שער השמים בירושלים, בתקופה שהיתה גם ישיבה לבחורים והגרצ"פ פרנק שימש בה כראש ישיבה, ובאחד ממכתביו כותב רא"מ שולמן על הגרצ"ל אויערבך ראש ישיבת שער השמים "אלוף נעורי הנשר הגדול".

היה תלמיד מובהק של הגרצ"פ פרנק ועשה אצלו שימוש בהוראה וקיבל ממנו סמיכה בשנת תרע"ה. בהגיעו לפרקו הציעו לו שידוך בעיר טבריה והתחתן שם.

נוות ביתו מרת שרה (נפטרה ט"ז סיון תשמ"ט) היתה בתו של רבי אליעזר (ב"ר גד) הלר, מחסידי קרלין וממנהיגי החסידים בטבריה.

התגורר בטבריה כחמישים שנה. היה מקורב מאד לגר"מ קליערס אב"ד טבריה, ולמד עמו בחברותא, וקיבל ממנו סמיכה בשנת תרפ"ט. וכן קיבל סמיכה מהגר"ח זונפלד, הגר"א קלאצקין, הגר"א מלצר, הגר"ר בענגיס, ועוד.

רא"מ שולמן נתמנה לרב קהילת חסידי בויאן בטבריה ע"י האדמו"ר מבויאן - טשרנוביץ.

עם פטירת הגר"מ קליערס בשבט תרצ"ד הכתירוהו כרב ומורה לעדת אשכנזים בטבריה.

בערוב ימיו, עזב רבי אשר מאיר שולמן את טבריה, אחרי פטירת בנו רבי אהרן שלמה שולמן בבני ברק ב"ט חשוון תשכ"ח, ועבר לגור בבני ברק. שם שימש רב בית החסידים דחסידי רוזין ברח' חפץ חיים. עד לפטירתו ביום כ"ה אדר שנת תשל"ט.

י"ד שעות רצופות של התמדה

היה זה מחזה רגיל ושגרתו לראותו מתיישב בשעת ערב ליד הגמרא, ולמצוא אותו בבוקר באותה תנוחה בדיוק, בחיוניות וברעננות, מבלי שנתן תנומה לעפעפיו. טבריה, נתברכה כידוע במזג אויר חם בימות הקיץ, ומשכך נהג לקשור מגבת רטובה לראשו וכך היה לומד שעות ממושכות. לא פעם היו מגיעים בבוקר ומוצאים אותו ליד הגמרא הגדולה, כשמימינו ומשמאלו, ליד הגמרא ערימה של זבובונים ויתושים. הללו נמשכו לאור הפתילה, וכל אימת שהפריעו לו את העיון בספר, היה נפטר מהם כלאחר

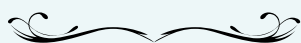

בתקיעות דמעומד, בחזרת הש"ץ, אף כי לא היו התקיעות משופרא דשופרא, הראה באצבע לבעל תוקע להמשיך הלאה. אחר כך הסביר את הדברים: התקיעות הראשונות הלא הם מדאורייתא ולא היתה לי ברידה, אך אחר כך זה מדרבנן, איך אקפיד על כל קול ובכך אלבין פני הבעל תוקע ברבים, שהוא מדאורייתא. אף בשעת התקיעות אין הוא מסיח דעתו הגדולה ממצוות שבין אדם לחבירו, ובכוח תורתו הגדולה הוא מוציא את הסגולה ומכוון דבריו לאמיתה של תורה שדרכיה דרכי נועם.

רבי אשר נסתלק מעולמנו בכ"ח אדר תשל"ט, שבע ימים ושנים, צלול בדעתו ובתורתו עד רגע אחרון, כששפתיו ממשיכות לשנן את תלמודו, ומאור פניו קורן באור גדול ומבהיק שלא מעלמא הדין. זכרו נותר חקוק בליבות חסידי בוואן ובית רוזין כעמוד התורה והחסידות, נצר לחסיד מדורות קודמים ששילב בצורה מושלמת בין תורה וחסידות, והיה עטרה ונזר לדאשם של חסידי בית רוזין.

הוא מרבה לשבת בהיכל כולל הרשב"י הסמוך לביתו, וסוד ושיח לו באורה רגיל עם הגרא"מ שך ועם הגאון בעל ה"קהילות יעקב". כל כרך של ספרי קהילות יעקב, נשלח אליו ע"י הגה"ק הסטייפלער זצ"ל בטרם יראה אור, למען יעיר את הערותיו ויבדוק אם ראויים הם הדברים לצאת לאור עולם. להבדיל בחל"ה, נוהג היה הגאון בעל שבט הלוי, מרן הגר"ש וואזנר שליט"א להיוועץ עימו ולבקש את חוות דעתו בענינים שונים העומדים על הפרק.

ענוותן ושפל ברך מאין דוגמתו היה רבי אשר. מעולם לא הסכים לעשות את תורתו כעטרה להתגדל בה, וכל ימיו היה מכונס בפניתו, עוסק בתורה בהתמדה ובנעימות בלי תואר כל שהוא. מידותיו היו לאות ולסמל באצילות נפשו ועדינותו. זקני החסידים בשיטל בבני ברק מספרים כי רבי אשר היה הבעל מקריא בעת התקיעות. שנה אחת היו התקיעות קשות ואך בקושי רב נשמעו. ב"תקיעות דמיושב", היה נחרץ והחלטי, דרש לחזור על כל קוץ ותג, שוב ושוב חזר בקולו הצלול: "שברים, תרועה", וכיו"ב. אך ראה זה פלא,

מחזירים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישרים

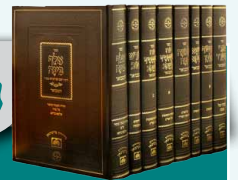
ככה מתחילים את היום!

- ווארט יומי • סיפור יומי
- הלכה יומית • אור החיים הקי יומי
- פניני אביר יעקב • זוהר יומי
- פניני הדף היומי • זיכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

לחץ כאן להצטרפות

משא ומתן באמונה

בישראל, שבשעת עצירת הגשמים רחמנא ליצלן מתענים ומבקשים רחמים מבעל הרחמים שירחם על עמו בית ישראל. כשמוע החנווני את דברי הרב נכמרו רחמיו על ישראל, ניגש לחלון ונשא עיניו לשמים ואמר: רבונו של עולם, כשם שאני שומע בקולך כך תשמע אתה בקולי, תחדל מעצור את השמים והורד גשמים על פני האדמה. כהתימו לדבר התקדרו השמים בעבים והתחילו הגשמים לירד כראוי. הרב וכל האנשים אשר אתו בבית המה ראו וכן תמהו ולא ידעו מה זאת. הם נדהמו בראותם שדבריו עשו פרי וקולו נשמע במרום ונתקיים בו מה שנאמר עוד הם מדברים ואני אשמע.

התחילו לחקור ולדרוש מי הוא ומה מעשיו, אולי הוא מן הצדיקים הנסתרים וכו', עד ששאלו אותו בעצמו והגיד להם שהוא הדייט גמור ואינו יודע שום דבר רק מה שלמדו הרב לשמור ולעשות הוא מקיים בכל לבבו ובכל נפשו. ומדי פעם בפעם כאשר הוא מוכר איזה דבר ושוקלו הוא רואה על לשון המאזנים את האותיות של שם הוי"ה ברוך הוא. עד כאן ספר האיש מאריך הקדושה את המעשה לפני הרה"ק רבי ישראל אברהם זיע"א. וגם החסיד הישיש ר' דובער בר' ליפא שמע את הספור הזה הנורא מפי האיש הנ"ל (סיפורי צדיקים החדש סיפור כד).

• • •

הרה"ק האביר יעקב זיע"א מפרש שהעופות הטמאים המנויים בפרשה מרמזים על סוגים שונים של אנשים שמתנהגים שלא כיושר בדיני ממונות, כשבין העופות מצאנו (ויקרא יא יט): 'אֵת הַדּוֹכִיפֶת וְאֵת הָעֵטְלָף', ומפרש שעוף הדוכיפת מרמז על אלו שאין להם מאזני צדק ואינם משתמשים באבני צדק כראוי, ועוף העטלף מרמז על אלו שמשאם ומתנם ברמאות ולא ראו אור הצדק במסחרם.

זה לשונו בספרו 'פתוחי חותם': 'דוכיפת' אותיות: דו כפת, והיינו האדם המרמה במאזנים ובמשקלות. 'דו' היא שנים, 'כפת' - כפה, לשון מידה ששוקלים בה, כמו כפה שבראש האשה, ועוד, לשון כפות מאזנים, ודהיינו שיש לו שני מינים, אחד גדול ואחד קטן, כשלווקח לעצמו לוקח בגדול, וכשמוכר לאחרים מוכר בקטן, 'עטלף' הוא עוף שכל ימיו בחושך לא ראה אור, כך מי שמשאו ומתנו ברמאות, מתרחק מן הצדק ומתדבק ברמאות, נמצא כל ימיו בחושך הוא הולך. (מתוך שיעורי הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

פעם אחת שבת החסיד הישיש, ר' דובער בר' ליפא, אצל הרה"ק רבי ישראל אברהם מטשארנא אוסטרנא זיע"א, בנו של הרה"ק רבי זושא מאניפולי זיע"א, והיה שם איש נכבד אחד מארץ ישראל, וסיפר לפני הרה"ק רבי ישראל אברהם עובדה זו, המפורסמת בארץ ישראל, שהיתה בימי האר"י הקדוש זיע"א: בעיר אחת מארץ המערב היה איש פשוט והדייט, סבל נושא משא, ובא אל רב העיר ושאל אותו: איך יתנהג מנהג ישראל כשר. היה לבו הומה ומשתוקק שיתנהג כישראל כשר, רק שלא ידע מה עליו לעשות, כי היה הדייט גמור, על כן בא לשאול את הרב להורות לו דרך איך יתנהג בפרנסתו זו.

שאל אותו הרב: אם הוא יודע ספר. והשיבו, שאינו יודע רק לומר תיבות התפילה בגמגום ובדוחק. הזהירו הרב להיות סר מרע, שלא לגנוב ולא לגזול ח"ו, ויתפלל בכל יום ויאמר קצת תהלים. והאיש הזה שמע את דברי הרב, שמר מאד את פקודותיו, עשה ככל אשר צווהו וה' הצליח את דרכו בזמן מועט, ועזב פרנסתו זו וקנה לו סוס אחד והיה מוביל מים.

כשהשתנתה פרנסתו בא אל הרב להורות לו דרך שילך בה בפרנסה זו ויהיה יהודי כשר. הזהירו הרב גם בזה לפי בינתו והוא שמר את מצות הרב, וה' היה אתו והצליח מאד בדרכו. אז עזב גם את פרנסתו זו. מכר את סוסו ונעשה חנוני.

גם בפעם הזאת בא אל הרב שילמדוהו מנהגי ישראל איזוהי דרך ישרה שינהג בה החנוני, והרב למדו שלא להונות שום אדם, ליתן משקל צדק וישקול בהכרע וכדומה. והאיש קבל עליו לקיים את הכל, וכשהיה לחנוני עשה ככל אשר פקד עליו הרב. וה' ברך אותו ונעשה עשיר גדול.

פעם אחת היתה עצירת גשמים. וגזר הרב תענית צבור כדין. בחצות היום שלח הרב שליח לבקר בכל בתי העיר ולראות אם בני העיר מתענים. בא השליח אל בית החנוני העשיר וראה שהוא יושב ואוכל סעודת צהרים יחד עם בני ביתו. יצא השליח מבית החנוני ובא אל הרב וסיפר לו שהחנוני אינו מקיים את גזירת בית דין. שלח הרב לקרוא אותו ומיד בא אליו. שאל אותו הרב: מדוע אינך מקיים את גזירת בית דין לישב בתענית? התנצל ואמר, שלא ידע כלל מגזירה זו, ואילו היה יודע, בוודאי היה מקיים אותה. אחר כך שאל החנוני את הרב: מדוע גזרו את התענית? אמר הרב: כן הוא המנהג

התחילו לחקור ולדרוש מי הוא ומה מעשיו, עד ששאלו אותו בעצמו והגיד להם שהוא הדייט גמור ואינו יודע שום דבר רק מה שלמדו הרב לשמור ולעשות הוא מקיים בכל לבבו ובכל נפשו. ומדי פעם בפעם כאשר הוא מוכר איזה דבר ושוקלו הוא רואה על לשון המאזנים את האותיות של שם הוי"ה ברוך הוא

מילין קידין והידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביחצירא שליט"א

מילה-תא

חזרתא

חזרתא דאורייתא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

יסוד הקדושה שבישראל - בא באמצעות המצוות

מקיים המצוות כמו שאמרו בגמרא (ברכות ו.) שהקב"ה מניח תפילין, ואמרו (שם ז.) שהקב"ה מתפלל, ובירושלמי אמרו (ר"ה פ"א ה"ג): בנוהג שבעולם מלך בשר ודם גוזר גזירה, רצה מקיימה רצו אחרים מקיימים אותה, אבל הקב"ה אינו כן אלא גוזר גזירה ומקיימה תחילה, מאי טעמא 'ושמרו את משמרתני אני ה'" (להלן כב ט), אני הוא ששימרתני מצותיה של תורה תחילה, ע"כ. העולה לנו מזה, שכאשר איש מישראל מקיים המצוות מתקדש הוא בקדושה עליונה שכן עושה את המצוה יחד עם הקב"ה כביכול, וזה מה שאומרים קודם כל מצוה 'אשר קדשנו במצוותיו' שמקדשנו במצוות שהוא עצמו מקיימם.

ואפשר לומר שבכך משבח הכתוב את אברהם אבינו ע"ה באמרו (בראשית כו ה) 'עקב אשר שמע אברהם בקולי' וישמור משמרתני מצוותי חוקותי ותורותי, שאברהם אבינו קיים כל מצוות ה' עד שלא ניתנו, ועשאו בבחינת 'מצוותי וגו', בידיעה והתקשרות בקב"ה שבעצמו מקיים המצוות. וזהו שאמר הכתוב 'והתקדשתם והייתם קדושים', הכיצד 'כי קדוש אני ה' אלקיכם', וכן אמרו 'קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם', ומה טעם יש בזה 'כי קדוש אני ה' אלקיכם', כלום יכולים אנו להיות כמותו כביכול. אלא שכאשר מקיימים ישראל את המצוה גם הקב"ה מקיים המצוה כנאמר 'כי קדוש אני' שכביכול הקב"ה מתקדש אף הוא במצוה זו, ואת המצוה הזאת קידש אותנו הקב"ה ונתנה לנו כדי להתקדש.

'והתקדשתם' - בעשיית המצוות מוסיפין כביכול

כח בפמליא של מעלה כאמרו 'כי קדוש אני'

קדושת המצוות מוסיפה קדושה בשמים, כמו שביאר הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב ע"ה על דברי רבותינו ז"ל (ב"ר צ ב): 'קדושים תהיו', יכול כמוני, תלמוד לומר 'כי קדוש אני ה' אלקיכם', קדושתו למעלה מקדושתכם. וביאר

פי אני ה' אלקיכם והתקדשתם והייתם קדושים פי קדוש אני ולא תטמאו את נפשתיכם בכל השרץ הרמש על הארץ (יא מד). הנה יסוד הקדושה בישראל הוא באמצעות קדושת המצוות, שלכן מברכים לפני כל מצוה 'אשר קדשנו במצוותיו' שעל ידי המצוות זוכים אנו לקדושה של מעלה. כלשון האלשיך **הקדוש ע"ה בתורת משה** (בראשית יח א): כמה מעלות טובות מקנה המצוה בעושיה, כי תקדשנו ותזככנו עד שיהיה כבריה חדשה, כנוסח ברכותינו 'אשר קדשנו במצותיו', כי על ידי מצוותיו מתחדשים האיברים העושים אותם, ועל כן הם רמ"ח מצוות עשה לעומת רמ"ח איברים ושס"ה מצוות לא תעשה כנגד שס"ה גידים.

וראה עוד שם (להלן טז ג): על כן לאדם אמר לטהר ולתקן את עצמו יקיים תרי"ג מצוות הכוללים את כללות האדם, שהם רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה לעומת רמ"ח איברים ושס"ה גידים, כי בהן יקנו כל חלקיו איכות טהרה וקדושה, כמאמרנו בכל נוסחאות ברכות המצוות 'אשר קדשנו במצותיו', שהוא כי על ידי מצוותיו יתברך מתקן חלאת זוהמת חומרנו ומקדשו חלף עכירות איכותו.

וכן כתב בדרך זו **בשל"ה** (מס' תמיד נר מצוה): 'אשר קדשנו במצוותיו וציונו', שכוונת הברכות הללו הוא שאנחנו מברכין לשמו יתברך על כל טוב אשר גמלנו, שטיהר וקידש אותנו במצוותיו הקדושות שהם קיום העולמות כנודע, ועל ידיהם אנו נקראים קדושים ונתקדש גופנו ונשמותינו, והם תכליתנו, לא זולת זה בשום ענין בעולם.

'והתקדשתם' במצוות 'כי קדוש אני' ואף אני

מקיים המצוות

ואומרים 'קדשנו במצוותיו', כי מלבד שציונו וקידשנו באמצעות המצוות, עוד נוסף על כך שהוא עצמו מקיים איתנו את המצוות, ולכן נקראים 'מצוותיו' דווקא, שהקב"ה

הראויה בדחילו ורחימו, כפי שאמרו צדיקים בכוונת הברכה 'אשר קדשנו במצוותיו', והקשו, הרי ברכה זו מברכים גם על מצוה אחת והיה לנו לומר 'אשר קדשנו במצותו', אלא שלכל מצוה יש להקדים יראה ואהבה דחילו ורחימו כדי שתעלה לרצון, לפיכך אומרים 'במצוותיו' לשון רבים גם על מצוות יראה ואהבה הקודמים למצוה. כך מובא **בתפארת שלמה** (לברכת התורה) שעל זה מברכים 'אשר קדשנו במצוותיו' שהן אהבה ויראה, 'וציונו' בפרטות על אותה מצוה שעומד בה. ומוסיף לבאר שכך משמעות הכתוב (דברים י יב) 'ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה את ה' אלקיך וגו' ולאהבה אותו ולעבוד את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך', נמצא שכל מצוה גוררת עמה גם שתי מצוות אהבה ויראה.

כאשר ציוני ה' אלוקי - הדרגה המעולה בכוונת המצוות

מכל זה למדים אנו שאין באפשרותו של בר אנוש להשיג מה במהות המצוות וכוונתם, אך כאשר מבטל עצמו לרצון הבורא שאמר לקיים המצוה יכולה היא מצותו להיעשות בכל הכוונות הנשגבות שבמצווה. וכך דרש **בישמח משה** (ויצא ד"ה וידר) על אמרם ז"ל (ב"ק לח.) 'גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה', דהנה בכל מצוה יש כוונות ידועים ליחיד סגולה בכל דור, ויותר מזה אשר לא נודעו רק לרבי שמעון בן יוחאי וחביריו, ויותר מזה אשר המה לא נודעו רק למשה בחיר ה', ויותר עוד מהמה אשר עקבותיהם לא נודעו עוד לשום נברא, רק המצוה יתברך יודע מקומה. והנה העושה כאשר צוה הוא יתברך, אם כן מתקן בשורשו אף מה שנעלם מכל נברא, והיינו 'אשר קדשנו במצותיו', והבן. אבל אם אינו עושה רק על פי שכל, אם כן הרי אינו יכול לתקן יותר ממה שהשכל מגיע. ועוד דכל דבר חוזר לשורשו, אם כן אם שורשו מן השכל, הרי אינו עולה יותר גבוה מן השכל, מה שאין כן אם שורשו מצוי יתברך שמו. והיינו 'גדול המצווה ועושה', שגדול יותר ומגיע יותר, והבן כי הוא נפלא בסיעתא דשמיא. ע"כ דברי ישמח משה, ודבר שפתיים אך למחסור.

בזה, 'קדושתו למעלה', הרי היא 'מקדושתכם', כיצד מתרבה הקדושה בשמים כביכול, ע"י קדושתכם. שכן בני ישראל בקיום המצוות מוסיפין כח בפמליא של מעלה כמו שדרשו בזוהר הקדוש (בא לב:) מהנאמר (תהלים סה לה) 'תנו עוז לאלקים'. משכך מה שאומרים 'אשר קדשנו במצוותיו' בא לומר שקידש אותנו הקב"ה במצוות שבאמצעותם מוסיפים קדושה כלפי מעלה.

קדושת המשלח בשליח

ובביאור הדבר כיצד יתכן שאדם קרוץ מחומר יכול להוסיף קדושה כלפי מעלה כביכול ועוד ע"י מעשים גשמיים, נראה אור בדברי הרה"ק **בעל אבני נזר ע"ה** והובאו באמרי בנו **בעל שם משמואל ע"ה** (בא תרע"ו ד"ה ויאמר ובכ"מ), שהאדם הוא שליחו של הקב"ה לקיים תורה ומצוות בעולם הזה, וכמו ששלחו של אדם כמותו (ברכות לד:), וכח המשלח בשליח וידו כידו, כן כביכול שליחו של הקדוש ברוך הוא כמותו, ונחשב מעשה המצוות כמו כביכול הוא הפועל והעושה, עכ"ד.

וכתיב 'בצלם אלקים עשה את האדם' שבא לרמוז לאדם על תפקידו ושליחותו בעולם, שלכן נברא האדם בצלם אלקים שיהיה בו הכח בעצמותו להיות כמו המשלח הוא הקב"ה ששולח אדם לעולם הזה לקיים מצוותיו, ואז אכן נהיה האדם כמו הקב"ה כביכול כי שליחו של אדם כמותו, וכן שליח הקב"ה נעשה כמותו עד שניכר בו צלם אלקים הדומה לבורא. כשיודע האדם מזה יש לו להתמלאות בשמחה ואהבה בהתלהבות אש קודש שזוכה לקיים מצוות ה', הרי זה דבר נשגב שלא זכה לו שום ילוד אשה, ורק איש מישראל זוכה במעשי המצוות להתחבר לבורא יתברך ולהיות כביכול כמותו בצלמו כדמותו. מנגד, מתמלא הוא ביראת הרוממות בהעלותו על ליבו להיכן יכול להגיע אדם במעשיו ותאחזנו חרדה ופחד מהדר גאונו יתברך, שהוא עצמו האיש הקרוץ מחומר זוכה להיות כמותו יתברך. אשרינו שזכינו לכך. ואף שאין לנו שמץ של השגה בקדושה עצומה זו, על כל פנים מן המעט שבמעט די לנו לגשת למצוות ה' בהכנה

מילתא דפליאה

דווקא באמצעה של התורה נרמז גדלותה של גמילות חסדים

וְאֵת שְׁעֵיר הַחֲטָאת דְּרֵשׁ דְּרֵשׁ מִשָּׁה (י טז). איתא בגמרא (קידושין ל.) ש'דרוש דרש' הן חצי התורה בתיבות, והאות גימ"ל שב'והתגלח' היא אמצע התורה בפסוקים. כתב על כך **החיד"א** בספרו **נחל קדומים** (תזריע לג ז) בשם ר"א **מגרמיזא** שצירוף גימ"ל שב'והתגלח' עם דל"ת של 'דרש' הוא 'גד', ראשי תיבות 'גמול דלים', וזהו שהאות גימ"ל היא גימ"ל רבתי רמז שגמילות חסדים גדולה מכל מצוות התורה, וכן נרמזה גמילות חסדים בדל"ת של 'דרוש דרש' שבאמצע התורה בתיבות, רמז שהיא שקולה כנגד כל התורה שלפניה ושלאחריה.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

ואם אינו מוצא שום תועלת רוחנית במעשיו יפרוש מאותו מעשה כי לא לרצון יהיה לו, ובזה יבואר הכתוב **זה הדבר אשר ציוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה'**, אם במעשיכם יתרבה כבוד ה' וירא עליכם, בזה תדעו כי זהו הדבר אשר ציוה ה' לעשותו.

מצוות ה' במסירות נפש נותן באדם חיות חדשה

וַיִּקְחוּ בְנֵי אֱהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא אִישׁ מִחֶתְתּוֹ וַיִּתְּנוּ בָּהֶן אֵשׁ וַיִּשְׂימוּ עָלֶיהָ קֶטֶרֶת וַיִּקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' אֵשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוָּה אֹתָם. וַתֵּצֵא אֵשׁ מִלִּפְנֵי ה' וַתֹּאכַל אוֹתָם וַיָּמָתוּ לִפְנֵי ה' (י א-ב).

כל מצוה שאדם עושה צריך הוא לעשותה בדבקות לה' יתברך, כמו שנאמר (דברים י כ) 'ובו תדבק', 'ואתם הדבקים בה' (שם ד ד), ובאמת ראוי היה שתפרח ממנו חיותו מחמת דביקותו בקיום המצוה, אכן כאשר מקיים מצוות כרצון וציווי ה' יתברך, אזי סגולת המצוה מגינה עליו שלא יארע לו מאומה, ואדרבה נאמר בו 'וחי בהם', כי המצוה היא הנותנת בו חיות חדשה בעולם.

חיות המצוות מכוח צווי ה'

אכן כל זה הוא במצוות אשר צווה ה' לעשותם, אבל המקיים מצוות שלא הצטווה עליהם, אף אם כוונתו לשמים אינו זוכה לסגולת המצוה המצילה את מקיימיה, כמו נדב ואביהוא שנאמר בהם **ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא ציוה אותם**, כי מחמת שהיו מעשיהם ללא ציווי ה', לא הייתה סגולת המצוה מגינה בעדם, ואף שהגיעו למדרגות נעלות עד מאד ולדבקות בה' יתברך, מכל מקום לא זכו להבטחת התורה 'וחי בהם', ופרחה נשמתם בדביקות ומתו.

מעלת המצווה ועושה

וזהו שאמרו חז"ל (ב"ק לח.) גדול המצווה

המשך בעמוד הבא

קיום רצון ה' אף בלי טעם והשגה

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' תַּעֲשׂוּ וַיֵּרָא אֲלֵיכֶם כְּבוֹד ה' (ט ו). הקשו המפרשים מהו 'זה הדבר אשר ציוה ה' שאינו אומר מהו הדבר, וכל אחד תירץ לפי דרכו. שבעים פנים לתורה ואענה אף אני חלקי: ידוע כי אם יעשה אדם בתחילת דרכו את המצוות בכוונות הנכונות עלול להגיע למצב שימנע חלילה מעשיית המצוה, כי יראה עד כמה גדולה היא המצוה ועד כמה יש לו להכין ליבו ונפשו אליה, ואמור יאמר לנפשו קשה מאוד הדבר לעשותו כראוי וכיאות.

לכך באה תורה במתק דבריה ואמרה **זה הדבר אשר ציווה ה' תעשו** תחילה יש לו לאדם לעשות המצוה בלי הבנה, ורק מחמת שזה ציווי ה' הוא הגורם לעשייתו כאמרו **זה הדבר אשר ציווה ה'** ולכן כך תעשו. לאחר מכן שיבוא שערי המצוה ויעשנה בשלימות כרצונו יתברך, שוב יקוים בו **וירא עליכם כבוד ה'**, שיבין מהות ופנימיות כל מצוה בבחינת 'כבוד ה' הנמצא בעשייתה.

אם נעשה ממעשיו ראיית כבוד ה' אות הוא כי זה הדבר שציוה ה'

עוד קיבלנו **מרבנו הקדוש הבעל שם טוב ע"ה** בשם **הרמב"ן ז"ל**, לימוד ודרך להכשיר מעשיו לרצונו יתברך. מה יעשה אדם וידע כי אכן אלו המעשים הם רצון ה'. על זה קיבלנו עצה מובהקת זו, כשהאדם מסופק במעשיו אם רצויים הם במרום אם לאו, ואינו יודע להכריע בדעתו באיזו דרך יבחר ויהיה בה נחת רוח לבוראו, יסלק מנפשו כל צד הנאה עצמית שעלול לצמוח לו מאותו מעשה, ואז יזכה לבוא אל האמת, ומן השמים יסייעו בידו להודיעו האם כשר ונכון הוא אם לאו.

ובאמת ראוי לו לאדם להיזהר שלא לעשות שום מעשה שאין בו משום רבוי כבוד שמים בעולם,

שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו השכינה' (ברכות סד).

כמו כן טובה שתיית היין בסעודת הודיה על ניסי ה' עם האדם, ונרמז בכתוב **ולא תמותו** היינו כשניצל ממוות. **חוקת עולם** רמז לברית מילה שהוא 'חק בשארו שם' (ברכת המילה), **לדורותיכם** סעודת נישואין שהוא בכדי להעמיד דורות. **ולהבדיל בין הטמא ובין הטהור** זו סעודת פורים שמצותה עד דלא ידע להבדיל בין 'ארור המן' ל'ברוך מרדכי' (מגילה ז:). **ולהבדיל בין הקודש ובין החול** רמז לקידוש והבדלה. **ולהורות את בני ישראל את כל החוקים** רמז לסעודות מצוה שעושים בסיום התורה, ובכל סעודות אלו מצוה לשתות יין.

כשעושים רצון ה' מתמלאים שמחה ללא צורך בשתיית יין

נראה להוסיף בזה על פי ביאורו של הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא ע"ה שהוקשה לו מדברי המדרש על הפסוק 'יין ושכר אל תשת' אומר המדרש (ויק"ר יב ג) זהו שכתוב (תהלים יט ט) 'פקודי ה' ישרים משמחי לב', ויש להבין מהו הקשר בין שני מקראות הללו. ותירץ, דהנה יש להבין מדוע נאסר על הכהנים לשתות יין הרי על היין נאמר (שם קד טו) 'ויין ישמח לבב אנוש', ועבודת ה' ראויה היא שתהיה בשמחה.

אולם הכהן אינו נדרש ליין המשמח כי כאשר נצטווה לא לשתות יין אם כן בכל עת מניעתם מן היין הם מקיים מצות ה', והלא על מצות ה' נאמר 'פקודי ה' ישרים משמחי לב', אם כן אינם צריכים להגיע לעצת היין כדי להגיע לשמחה, אלא כבר ברגע שמקיימים רצון משמחים הם את לבבם ושוב יכולים לעבוד עבודת הקודש בשמחה.

מכאן נלמד לכלל עבודת ה', שאיננו נדרשים לעצות חיצוניות כדי להגיע לשמחה של מצוה, כי 'פקודי ה' ישרים משמחי לב' והעושה אותם יחוש שמחה אמיתית שנמשכת לתמיד ונהרה תאיר פניו בעת עסקו בעבודתו של מקום כפי שהצטווה מהקב"ה יתעלה שמו לעד, אמן.

ועושה ממי שאינו מצווה ועושה, כי כאשר האדם עושה המצוה מחמת שהוא מצווה ועומד, הרי הוא מבטל דעתו לדעת התורה ובכוחו להגיע לכוונת המצוה בשורשה, והמצוה עולה לרצון ולנחת רוח, ובכך הוא מקיים את נוסח הברכה 'אשר קדשנו במצוותיו', שמקיים את מצוות ה' יתברך כציוויים, ובזה יכול האדם לקיים את המצוה בשלימות ללא חשש, וביכולתו להגיע לדביקות נפלאה ללא חשש נזק שתצא נפשו ח"ו. אבל זה שאינו מצווה על המצוה, הוא מפחד וחושש לעשות את המצוה בשלימות שמא תפרח נשמתו בדביקותה, וזהו שאמרו 'גדול המצווה ועושה' שזוכה להשלים כוונת המצוות ללא שום חשש.

רמז לענין הימים שבהם מצוה לשתות יין

יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתה בבאכם אל אהל מועד ולא תמתו חקת עולם לדורותיכם. ולהבדיל בין הקדש ובין החל ובין הטמא ובין הטהור. ולהורות את בני ישראל את כל החקים אשר דבר ה' אליהם ביד משה (י ט-יא).

בשם הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב ע"ה מובא כי בפסוקים אלו יש למצוא רמז לענין הימים שבהם מצוה לשתות יין, שבזמנים אחרים כבר הגדילו בספרי מוסר להזהירנו משתיית יין עד שכתב **באורחות צדיקים** (שער השמחה) ויש עוד שמחה מעורבבת, המפלה עשן לכל המצוות והמשכחת יראת השם, יתברך, מלבות בני אדם, כגון: אלו המשתכרים ושמחים בבית המשתה, ואחרי השמחה הזאת תוגה, כי הרבה קלקולים באים מתוך המשתה.

וכך נדרש בפסוק: **יין ושכר אל תשת** רק כאשר אתה ובניך רמז לליל הסדר בו מצווים 'והגדת לבנך', וכן שבתות וימים טובים שבהם מסובין הבנים עם האבות לסעודת השבת והחג. **בבואכם אל אוהל מועד** רמז לעת שזוכים להסב בסעודתם של צדיקים שעליהם נאמר (יחזקאל מא כב) 'זה השולחן אשר לפני ה'", וכל הנהנה מסעודה

הגאווה והשפלות בעבודת ה'

ואנו אנה נפנה ונדע הדרך נלך בה והמעשה אשר נעשה.

על האדם לעבוד את ה' בכל כוחותיו ואף במדות המגונות

אור לדברינו נראה ונביט בדברי הרה"ק רבי חיים מטשערנוביץ' ע"ה שכתב בבאר מים חיים, דהנה אמרו חז"ל (ברכות נד.) 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך' (דברים ו ה) בשני יצריך, ביצר טוב וביצר הרע. ויש להבין דברי חכמים וחידותם, הכיצד שיך לעבוד את ה' ביצרו הרע, יותר שיך שלא לעבוד את ה' בדברי היצר הרע, בכך שנשמר מפיתויו, ועל זה כתב הבאר מים חיים (משפטים ד"ה ואם) שהכוונה בדברי חז"ל שיקח האדם את כוחות היצר הרע ויעבוד בהם את ה'.

כי הנה כוחות היצר הרע שהם התאוה, החמדה והקנאה, והבערת האש בלב לחפצי העולם לתאוות ולמחמדי עולם הזה, עוד כסף וזהב, עוד מלבושים, עוד כבוד, עוד מאכל ומשתה וכדומה, את כולם אם יקחם האדם לעבודת בוראו מה טוב ומה נעים, והוא שיתעלה ויחמוד בכל יום ויום לעוד אהבה לה', עוד יראה, עוד תורה, עוד מצוות, עוד הגרמת תענוג ונחת רוח לבורא עולם ולשכינה הקדושה ולכל העולמות הקדושים וכדומה. והקנאה להתקנאות במי שהולך בדרכי ה' יותר ממנו לעשות גם כן כמוהו, והזריזות והחשק בחיות בוערת כרשפי אש שלהבת יה לרדוף תמיד אחרי מצוותיו יתברך באהבה ושמחה בזריזות רב, ולא יעצרנו גשם ושלג וקור וחום מלעשות מצוותיו בכל פרטותיהן על צד היותר יפה ונאה.

כשיבין גדלות מעשיו והשפעתם בכל העולמות יעשה המצוות ביתר שאת

ואפילו במידות המגונות כמו גאווה יקח אותם לעבודת ה', הכיצד. כי כאשר האדם רוצה לעשות מצוה או לעמוד להתפלל, הנה אם ידמה בנפשו

וְאֵת שְׂעִיר הַחַטָּאת דָּרַשׁ דָּרַשׁ מֹשֶׁה (י טז). נאמר במסכת סופרים (פ"ט ה"ב): 'דרוש דרש' חצי תיבות של תורה, 'דרש' סופה, 'דרש' ראשה. כלומר, 'דרש' הראשון בסופה של שורה בספר תורה, ו'דרש' השני בראש השורה שאחריה. ביאר בזה במגלה עמוקות (ואתחנן אופן ט) בטעם שנכתב 'דרש' האחד בסוף השורה והשני בתחילת השורה: ומזה הטעם כותבים בספר תורה 'דרש דרש משה', מלת 'דרש' אחד צריך לכתוב בסוף השיטה, ו'דרש' השני בתחילת השיטה, להודיע לאדם שאין קץ וחקר לדרשות התורה וסודותיה, כשהשלים האדם הדרש והוא חושב שכבר השלים ההשגות ובא עד סוף תכונתה, חוזר ומתחיל בראשית, לכן מלת 'דרש' שני בתחילת השיטה לאחריה להודיע שהוא מתחיל בראש.

הרי לנו שכאשר ניגש אדם לעבודת ה' ולעסוק בתורתו הקדושה יש לו לבוא בהרגשה שעדיין לא השיג מאומה ועדיין עומד הוא בפתח, ואף אם חושב שהשיג מה בידיעתה, ידע כי עמוקה היא מארץ מידה ורחבה מני ים, וככל שהשיג עדיין עומד הוא בהתחלה.

מתי יש לעבוד בשפלות ומתי בגאווה בבחי' בשבילי נברא העולם

יש לעיין היטב בדברים אלו, שמצד אחד רואים עד כמה על האדם להרגיש עצמו בפתח ובשפלות, וכגון מה שאמרו בשם הרה"ק החוזה מלובלין ע"ה שאמר על עצמו 'אין גרוע בעולם כמותי, אפילו אם יאמר לי מלאך השם שאני צדיק, איני מאמין לו. ואם יאמר לו הקב"ה בעצמו שאני צדיק, אאמין לו על אותו רגע ולא יותר, כי בנקל לדחות לשאול תחתית חס ושלום', ועוד כיוצא בזה. ומצד שני ידועים דברי חז"ל (סנהדרין לז.) 'חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם' וכן כיוצא בזה הרבה מאמרים. ובוודאי אלו ואלו דברי אלקים חיים,

ראויה ומתבקשת, ובזה נמצא כי עובד את ה' גם היצר הרע וכוחותיו, ונעשה היצר הרע עצמו לסיבה הגורמת לעבוד את ה' ביתר שאת והידור. ועל זה נאמר (דה"ב יז ו) 'ויגבה לבו בדרכי ה'".

הגאווה הרצויה היא רק קודם המצווה אבל לאחריה ידע שלא עשה מאומה

מכאן חוזר הבאר מים חיים ליישב הסתירות שהבאנו בתחילה, כאשר מצד אחד על האדם להרגיש בשפלותו עד שאמר החוזה מלובלין ע"ה שאף אם יבוא מלאך לומר לו שעבודתו חשובה לא יאמין לו, ומה נענה אחריו אזובי הקיר. הרי לנו דרך אחת לפנינו, שיחזיק האדם כאילו לא פעל ועשה מאומה בעבודת ה', כיצד נוכל אם כן להתמלאות בגאווה דקדושה בגודל מעשינו והשפעתם בכל העולמות, כפי שראינו זה עתה עד כמה יש לו לאדם לדעת עד כמה גדולים הם מעשיו וכמה גבוה מגיע כל אחד מישראל.

על כך ממשיך הבאר מים חיים בדבריו: רק שזה הוא הכל קודם עשיית המצוה והתורה והתפילה שצריך שיגבה לבו בכדי לעשותן על צד היותר טוב, אבל בעת העשיה ומכל שכן אחר העשיה ח"ו ח"ו שידמה בנפשו כי כבר עשה איזה עשיה, כי הלא 'מי יאמר זכיתי לבי' (משלי כ ט) וגו', ומי עבד את ה' יתברך כראוי לעבוד לאלהי עולם ה' אשר אין קץ ואין חקר לגדולתו. רק שה' יתברך ברוב רחמיו וחסדיו מקבל באהבה וברצון את עבודת האדם אם עובד אותו על כל פנים כראוי לפי כוחו ותבונתו. אבל שידמה האדם כי יצא ידי שמים באיזה פעולה ועשיה, הרי לא נגע עדיין בלבו אהבת ויראת ה' כלל וכלל. כי העומד בהיכל המלך אף אם יעשה להמלך כל מיני עשיות בכוחות גדולות עד מיצוי דם נפשו, לא לכלום נחשב בעיניו נגד גדולת המלך, ותמיד חומד ומשתוקק לשרת אותו עוד מאין הפוגות, והכל בהכנעה גדולה ובאימה ויראה ואהבה כנודע לטועמי עבודת שמו יתברך אפס קצהו.

שכל מצוותיו ותפילותיו כמעט לריק הם ח"ו ואינם פועלים כלום, אזי ממילא לא ידקדק בהן לעשותם כראוי ולכוון מוחו ולבו אליהן כי לא נחשב אצלו אם יעשה או לא, למיעוט ערכן לפי דעתו. וכמה פעמים לא יעשה כלל איזה מצוות מן המצוות אחת או שתיים למיעוט חשיבתן בעיניו.

אבל אם יאמר האדם בליבו כי הלא השפעות כל העולמות וחיותם וברכתם תלוי בתפילתי ומצוותי ותורתי וכמאמר חז"ל ש'חייב אדם לומר בשבילי נברא העולם' וכו', וממילא כמה תענוג ונחת רוח מגיע לבוראנו ברוך הוא וברוך שמו מזה כשמתברכין כל העולמות וכמה קישוטין וייחודי השכינה תלוי במצות אדם מישראל, אז לא יהיה קל בעיניו מצוה אחת ממצוות התורה וכארי ישאג וכנשר ידאה לרוץ אולי יזכה לעשות אחת ממצוות האל.

כשיודע ערך מעשיו לא יחטא

וכן להיפך מועילה הגאווה שידוע השפעת מעשיו, כי כאשר ידע בנפשו שאם ח"ו הוא עושה איזה מעשה אשר לא יעשה ח"ו ח"ו הרי הוא מורד בה' אלקיו, ופוגם בשמותיו הקדושים הנוראים, וממעיט בחינת השפע והברכה מכל העולמות כולם וכו', יירא ויפחד וירתת מלעבור עבירה כל דהוא כמות שהיא שלא יעבור עליו כל אלה, ויראה לייחד את לבבו ומחשבתו ודיבורו ומעשיו וכל תנועותיו והרגשותיו שיהיה הכל ביחוד אליו יתברך באמת ובתמים בלי שום מחשבת פסול חלילה, באופן שלא יחשוב בשום מחשבה ולא ידבר שום דיבור ולא יעשה שום עשיה ולא יזוז בשום אבר כי אם מה שנוגע לעבודתו יתברך או לדבר הגורם לעבודתו, וכשיראה דבר שאינו לגרם עבודתו יתברך מיד הוא פורש כי יודע בנפשו כל אלה כמה החטא גורם ככל הנזכר. אבל אם

ידמה לו בנפשו שאין עשייתו פועל כלום, ממילא גם כן לא יהיה נזהר כל כך מן העבירה כי נדמה לו מה בכך אם לא יהיה נזהר כל כך.

הרי לנו כי הגאווה במקום מצוה

יצא לאור ע"י מכון אור לישראל
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לגשת ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישראל
עיצוב ועימוד: שוקי קנר